

OPINNÄYTETYÖ

Alexi Mukka 2012

**ALOITTAVAN PIENSIJOITTAJAN
SIJOITUSOPAS**

**Rovaniemen
ammattikorkeakoulu**
University of Applied Sciences
LUC

Liiketalouden koulutusohjelma

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

ALOITTAVAN PIENSIJOITTAJAN SIJOITUSOPAS

Aleksi Mukka

2012

Toimeksiantaja Svenska Handelsbanken Oyj

Ohjaaja Jorma Mölläri

Hyväksytty _____ 2012 _____

Tekijä	Alexi Mukka	Vuosi	2012
Toimeksiantaja	Handelsbanken Oyj		
Työn nimi	Aloittavan piensijoittajan sijoitusopas		
Sivu- ja liitemäärä	53 + 1		

Opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä aloittavan piensijoittajan kannalta oleellisiin sijoitusmuotoihin sekä niiden toimintaan. Opinnäytetyöni on toteutettu kehittämistyötyylisenä opinnäytteenä. Pääpaino työssä on ollut kehittää oppilaan henkilökohtaista osaamista sekä luoda työstä hyödyllinen ja konkreettisia keinoja sekä tietoutta tarjoava opas sijoitustoimintaa aloittelevan kuluttajan käytettäväksi. Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Rovaniemen Handelsbanken. Opinnäytteeni on tuotettu niin, että se tarjoaa tukea ja apua konttorille esimerkiksi uusien työntekijöiden perehdytysvaiheessa.

Johdannossa olen käsitellyt ja avannut tavanomaisimpien sijoitusmuotojen käsitettä, sekä pyrkinyt myös tuomaan esille työhöni liittyviä tutkimusongelmia. Käsitteiden avaamisen sekä tavoitteiden hahmottamisen jälkeen olen käynyt läpi yksityiskohtaisemmin oleellisimpia yleisimpiin sijoitusmuotojen toimintaan vaikuttavia seikkoja.

Opinnäytetyöni rakentuu niin, että teoriaa sijoittuu koko työn ajan tekstin sekaan. Opinnäytteeni teorian keräämisessä on käytetty pääsääntöisesti mahdollisimman uusia 2000-luvulla tuotettuja kirjallisia teoksia, tutkimuksia sekä sähköisiä materiaaleja. Opinnäytetyöni teoriapohjan kartoittamisessa olen käyttänyt myös hyväkseni laadullista tutkimusta. Olen haastatellut sijoitusalan parissa toimivia ammattilaisia, jotka toimivat suoraan kuluttajien ja sijoittajien parissa. Asiantuntijahaastattelut olen suorittanut käyttäen hyväkseni teemahaastattelua. Asiantuntijahaastattelut ovat tuoneet esille myös aloittavan sijoittajan kannalta hyödyllisiä käytännön kokemuksia teorian tiedon lisäksi.

Opinnäytteeni lopputuloksena voidaan havaita, että sijoitustoiminnan tehokkaaseen aloittamiseen sekä varojen kartoittamiseen on olemassa suhteellisen yksinkertaisia keinoja. Näitä keinoja ovat yleisimmät sijoitusmuodot, jotka jokaisen aloittavan sijoittajan on suhteellisen helppo hahmottaa. Näiden keinojen riskejä voidaan myös tehokkaasti hallita perehtymällä sijoitusmuotoihin sekä markkinoiden toimintaan. Uskon, että opinnäytteeni tarjoaa tehokkaan keinon suorittaa tämä perehtyminen sekä tarvittavan informaation sijoitustoiminnan hallitulle aloittamiselle.

Avainsanat: riski, sijoittaminen, sijoitusmuodot, säästäminen

Author	Aleksi Mukka	Year	2012
Commissioned by	Handelsbanken Oyj		
Subject of thesis	Starting guide for a new small-scale investor		
Number of pages	53 + 1		

The aim of my thesis was to become familiar with the investment methods that are most essential for a new small-scale investor. My thesis was made as an education style work so the main focus was to improve my own personal knowledge on basic investment methods. The purpose was also to create a guide that provides concrete steps and promotes the skills which are needed to start successful small-scale investing. My thesis was commissioned by the Rovaniemi branch of the Handelsbankens. Therefore my thesis was produced also based on commissioner's needs. The starting guide for a new small-scale investor could provide a concrete benefit to the Handelsbanken, for example, when inducting a new employee to his or her assigned tasks.

In the introduction, I have dealt with and opened up the concept of the most common investment methods. Also in the introduction, I have tried to clarify the research questions. After opening up concepts and introducing the goals for my thesis I started to concentrate on the functions and behaviour of the common investment methods at a more detailed level.

My thesis is build up as a guide therefore the theoretical context is in every chapter and included all over the work. As sources, I have utilized the latest written material, online sources and research materials available. I used qualitative research methods in my study, in the form of theme based interviews when collecting the data for my research. In order to gain the most useful information for my guide based thesis I have interviewed experts in the investment field who are currently doing concrete work at the customer interface.

As a result of my study, it can be shown that there are relatively easy ways to start up investing in an effective way and that increasing the value of funds is highly possible. All of this information is based on the use of common investment methods. These methods are also relatively easy to perceive and they could provide good possibilities to carry out effective risk management. I believe that my thesis will be able to give a small-scale investor the needed information, in an effective way in order to practice successful investing and risk management.

Key words: investing, investment methods, risk, saving

SISÄLLYS

KUVIOLUETTELO	1
1. JOHDANTO	2
1.1 TYÖN TARKOITUS, AIHEEN VALINTA JA AIHEEN RAJAUS	2
1.2 TUTKIMUSONGELMAN ANALYSOINTI JA KÄYTETYT MENETELMÄT	4
2. SIJOITUSMUODOT JA NIIDEN RISKIT	9
2.1 YLEISIMMÄT SIJOITUSMUODOT	9
2.2 YLEISIMMÄT RISKITEKIJÄT	12
3. SIJOITTAMINEN OSAKEMARKKINOILLE	17
3.1 OSAKKEEN MÄÄRITELMÄ	17
3.2 OSAKKEISIIN SIJOITTAMINEN	18
3.3 OSAKKEIDEN VALINTA	21
3.4 OSAKKEIDEN TUOTTO	23
4. SIJOITTAMINEN KORKOMARKKINOILLE	25
4.1 KORKOMARKKINAT SIJOITUSMUOTONA	25
4.2 ERILAISET KORKOSIJOITUKSET	26
5. SIJOITTAMINEN RAHASTOIHIN	33
5.1 RAHASTOT JA NIIDEN KYSYNNÄN KEHITYS	33
5.2 RAHASTOSIJOITTAMISEN ALOITTAMINEN	36
5.3 ERILAISET RAHASTOT JA NIIDEN TUOTTO-ODOTUKSET	37
5.4 RAHASTOSIJOITTAMISEN RISKIT	39
6. VAKUUTUSSIDONNAINEN SIJOITTAMINEN	41
6.1 SIJOITUSVAKUUTUKSET	41
6.2 ELÄKEVAKUUTUKSET	42
7. RISKEIHIN VARAUTUMINEN JA SIJOITUSTEN VEROTUS	44
7.1 ALLOKAATIO JA HAJAUTTAMINEN	44
7.2 SIJOITUSTEN VEROTUS	45
8. LOPPUPÄÄTELMÄT	48
LÄHTEET	50
LIITTEET	53

KUVIOLUETTELO

KUVIO 1. ARVOPAPERIKÄSITTEIDEN TUNTEMINEN	7
KUVIO 2. KOTITALOUKSIEN VARAT JA VELAT	10
KUVIO 3. ERI OMAISUUSLAJIEN TUOTTO SUOMESSA	23
KUVIO 4. HANDELSBANKEN EUROKORKO -RAHASTON KOLMEN VUODEN TUOTTO	28
KUVIO 5. SUOMESSA LIIKKEESEEN LASKETTUIJEN JOUKKOVELKAKIRJALAINOJEN KANTA.	31
KUVIO 6. RAHASTOPÄÄOMAN JAKAUTUMINEN SUOMESSA	34
KUVIO 7. SIOITUSRAHASTOJEN NETTOMERKINNÄT SUOMESSA 2002–2012	35

1. JOHDANTO

1.1 Työn tarkoitus, aiheen valinta ja aiheen rajaus

Mietitään tilannetta, jossa on juuri valmistuttu, siirrytty työelämään tai muutoin alettu asettaa tulevaisuudelle tavoitteita, joita varten halutaan säästää tai keräyttää varallisuutta. Tavoitteita voivat olla esimerkiksi oma asunto, auto tai esimerkiksi mahdollisuus matkustella säännöllisesti. Työura voi olla myös jo vakiintunut ja haaveilun kohteena on jokin iso hankinta, kuten oma mökki tai rantatontti. Jokin uusi harrastus, esimerkiksi moottoripyöräily kesäisin, saattaa myös tuntua houkuttevalta.

Miten tavoitteet saavutetaan? Miten voidaan säästää mahdollisimman tehokkaasti ja mitä vaihtoehtoja on olemassa ja käytettävissä? Näihin kysymyksiin pyrin löytämään opinnäytetyössäni ratkaisut sijoitusmarkkinoiden tuotteita ja keinoja hyödyntämällä.

Nykyään yhä useammalla kuluttajalla on mahdollisuus käyttää varoja muuhunkin kuin välttämättömiin perushyödykkeisiin. Kotitaloudet ovat varsin usein taloudeltaan niin sanotusti ylijäämäisiä eli niiden tulot ylittävät menonsa. Siitä kertoo esimerkiksi suomalaisten 35–65-vuotiaiden henkilöiden kotitalouksien pankkitalletuksien keskimäärä, joka 1998–2009 on kasvanut peräti 43 prosenttia (Tilastokeskus 2012). Työni tarkoitus on perehdyttää kuluttajaa valitsemaan kasvaneelle pääomalle mahdollisimman sopiva ja tuottava sijoitusmuoto. Opinnäytetyössäni tarkastellaan eri sijoitusmuotoja, jotka sopivat tavallisille kotitalouksille ja luonnollisille henkilöille. Tavoitteena on johdattaa lukija perustietoutteen sijoitusmarkkinoiden toiminnasta, niiden mahdollisuuksista ja riskeistä.

Opinnäytetyöni aihe valikoitui oman tämänhetkisen työympäristöni vaikutuksesta ja mielenkiinnonkohteistani. Sijoitusmarkkinoiden toiminta ja sijoitusmahdollisuudet ovat aina kiinnostaneet minua, ja niiden tuntemus kuuluu myös nykyajan ihmisten ja kuluttajien yleissivistykseen. Sijoitusmarkkinoiden toiminnan hahmottamisen avulla jokainen pystyy paremmin ymmärtämään talouden rakenteita ja toimintatapoja, joiden keskellä elämme. Toimimmehan kaikki osana markkinataloutta.

Työskentelen tällä hetkellä Rovaniemen Handelsbankenissa, jolle tämän opinnäytetyön tuotan. Opinnäytteestä on tarkoitus koostaa edelleen konttorin omaan käyttöön asiakkaille jaettava opas, johon keskeisten sijoitustuotteiden oleellimmat myyntiargumentit sekä faktat ja ominaisuudet tiivistetään ytimekkääseen muotoon. Aihe on siis valikoitu yhdessä työnantajani kanssa oman mielenkiintoni ja työnantajan tarpeiden pohjalta. Ajantasainen, aloitettavalle sijoittajalle kohdennettu opas tukee hyvin myös Handelsbankenin myyntiprosessia päivittäisissä asiakastilanteissa. Handelsbanken on vahva sijoitusmarkkinoiden toimija, joka tarjoaa asiakkailleen laajan valikoiman sijoitustuotteita sekä -palveluita maailman toiseksi vakavaraisimman pankin ammattitaidolla hoidettuna (Bloomberg 2011).

Opinnäytetyöni aiheen rajauksessa on mietitty tarkasteltavien aiheiden kokonaisuutta varsinaisen kohderyhmän kannalta. Kohderyhmänä opinnäytteesäni toimivat sijoittamista aloittavat henkilöt, eikä opinnäytettäni ole tuotettu esimerkiksi yhteisön tai yrityksen tarpeita ensisijaisesti silmällä pitäen. Ensimmäiseksi ulkopuolelle rajautuvat siis yritykset ja yhteisöt, joilla monesti sijoitettava pääoma saattaa olla suurempi kuin luonnollisella henkilöllä. Käytettävät ja suositeltavat sijoitusmuodot voivat siis hieman poiketa, kun sijoitustoimintaa harjoittaa yritys. Yritysassiakkaiden tuotto-odotukset ja tavoitteet ovat yleensä erilaisia ja tarkempia. Tavoitteet voivat myös pohjautua yksityiskohtaisempiin tuottolaskelmiin kuin henkilöasiakkailta. Tämä johtunee siitä, että harjoittaessaan liiketoimintaa yritykset monesti odottavat varoilleen nopeampaa tuottoa kuin esimerkiksi eläkesäästäjä tai sijoittaja, joka säästää ”pesämunaa” esimerkiksi lapsilleen. Toisin sanoen yritysten sijoitushorisontti on lyhyempi.

Opinnäytteeni on kuitenkin yleisluontoinen, ja uskon siitä olevan hyötyä myös suunniteltaessa yrityksen tai yhteisön lähtöä sijoitusmarkkinoille. Työni tarjoaa perustietoutta sijoitusmuodoista ja sijoitusmarkkinoiden yleisimmistä riskitekijöistä, joista myös yritysasiakkaiden on oltava perillä sijoitustoimintaa aloitettaessa.

Opinnäytteesäni tarkastellaan vain tavanomaisempia sijoitusmuotoja, joiden toiminnan ymmärtämiseen ei tarvita yhtä syvää rahoitustieteen tai kansanta-

louden toiminnan ymmärtämistä kuin joihinkin monimutkaisempiin sijoitusinstrumentteihin tarvittaisiin. Termi tavanomainen sijoitusmuoto on varmasti häilyvä. Erilaiset lähtökohdat ja kokemukset omaava sijoittaja ymmärtää termin varmasti käsittävän eri instrumentteja, mutta opinnäytetyössäni se käsittää pankkien ja pankkiiriliikkeiden eniten markkinoimat ja myymät sijoitustuotteet tavanomaiselle kuluttajalle. Tavanomaisena kuluttajana opinnäytteessäni käsitellään henkilöä, jonka sijoitettava varallisuus ja tarpeet tai odotukset eivät täytä esimerkiksi varanhoidollisen sijoittaja-asiakkaan vastaavia.

Opinnäytetyössäni käsitelen markkinoiden toimintaa sekä eri sijoitusstrategioita tai eri sijoitusinstrumenttien tunnuslukuja siinä suhteessa, kuin ne liittyvät käsiteltävän sijoitusmuodon toimintaan oleellisesti. Näin ollen en työssäni käsittele esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden toimintaa 1900-luvulta tähän päivään analysoimalla ajanjakson taantumien tai kasvujaksojen syitä ja seurauksia yksityiskohtaisesti. Keskityn sen sijaan kertomaan opinnäytteessäni, kuinka esimerkiksi kasvusuhdanne tai laskusuhdanne saattaa vaikuttaa käsiteltävän sijoitusmuodon tuotto-odotukseen.

1.2 Tutkimusongelman analysointi ja käytetyt menetelmät

Opinnäytetyöni peruslähtökohtana on, että suomalaiset kuluttajat keskimäärin eivät tiedä sijoitusmarkkinoista ja pitävät niitä monimutkaisina sekä mahdollisiin tuottoihin nähden liian paljon riskejä sisältävänä vaihtoehtona varoilleen. Tästä muodostuu myös tutkimusongelmani: millaista tietoa ja informaatiota aloitteleva sijoittaja tarvitsee pystyäkseen harjoittamaan kannattavaa sijoitustoimintaa.

Opinnäytteeni toteutetaan kehittämistyönä. Pääpainona opinnäytteessäni ei ole tutkimusongelman etsiminen ja ongelman ratkaisumallien esittäminen. Kehittämistyötyylisen opinnäytteeni tärkeimpänä tavoitteena näen sijoitusmarkkinoille pyrkivän kuluttajan perehdyttämisen yleisimpiin sijoitusmuotoihin, niihin liittyviin käsitteisiin ja esimerkiksi verotuskysymyksiin. Opinnäytetyöni tutkimusongelmaa ja kehittämistyön kohdealueita olen lähestynyt ja selvittänyt perehtymällä alan tutkimuksiin ja julkaisuihin. Olen myös haastatellut opinnäytetyöni aihealueisiin perehtyneitä ammattilaisia ja asiantuntijoita.

Opinnäytetyöni tutkimusosiossa olen käyttänyt laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta hyväkseni. Kvalitatiivisen tutkimuksen luonne on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 1997, 164). Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä valikoitui helposti opinnäytetyössäni käytettäväksi, koska tarkoitukseni on tuottaa mahdollisimman käytännönläheistä ja todellista informaatiota sisältävä opas kuluttajille. Laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu, että ihmistä suositaan tiedon keruun instrumenttina ja tutkija luottaa enemmän keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon (Hirsjärvi ym. 1997, 164). Olen itsekin sitä mieltä, että käytännönläheistä opasta kootaessa on järkevää, jopa suotavaa haastatella kohderyhmän parissa työskenteleviä asiantuntijoita. Hyvä ja tarpeellinen keino on myös luottaa tilastollisiin menetelmin kerättyyn tutkimustietoon.

Kvalitatiivisen tutkimuksen tavaksi valitsin haastattelun ja haastattelumuodoksi teemahaastattelun. Sen etuna on, että siinä suositaan metodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat pääsevät esille (Hirsjärvi ym.1997, 164). Haastattelun suurena etuna nähdään myös se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen (Hirsjärvi ym. 1997, 205). Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi kuvaavat kirjassaan Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi teemahaastattelun etenevän tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa ja pohjalta (Tuomi–Sarajärvi 2002, 77). Teemahaastattelu haastattelumuotona sopi mielestäni parhaiten itselleni ja tutkimukselleni. Teemahaastattelun avulla pystyn hyödyntämään haastattelumuodon tuoman liikkumavaran haastattelutilanteessa ja löytämään mahdollisesti uusia ja ennalta arvaamattomia tietoja ja näkökulmia.

Teemahaastattelussa en siis ole lähtenyt selvittämään haastateltavien näkökulmia ennalta valittuihin suppeisiin kysymyksiin, jotka ehkä tarjoaisivat selkeän vastauksen tiettyyn aiheeseen. Haastattelutilanteissa olen sen sijaan ottanut muutamia opinnäytteeseeni soveltuvia teemoja käsittelyyn. Haastatelussa olen siten pikemminkin pyrkinyt luomaan keskustelua, jota ohjailen muutamien tarkentavien kysymysten avulla kohti haluamaani tietoa tai aihepiiriä.

Tässä kappaleessa käsittelen myös tutkimusongelman kartoittamista ja sen kautta esille nousevia käsitteitä sekä tarpeita. Opinnäytetyöni rakentuu niin, että jokainen luku ja kappale sijoitusoppaassani tarjoavat vastauksia myös niihin kysymyksiin ja ongelmiin, jotka olen tutkimusosassani löytänyt ja nostanut esiin. Työni päätehtävänä on hahmottaa ja selvittää, mitkä ovat yleisimmät sijoitusmuodot ja mitä niistä tulee tietää ennen sijoitustoiminnan aloittamista.

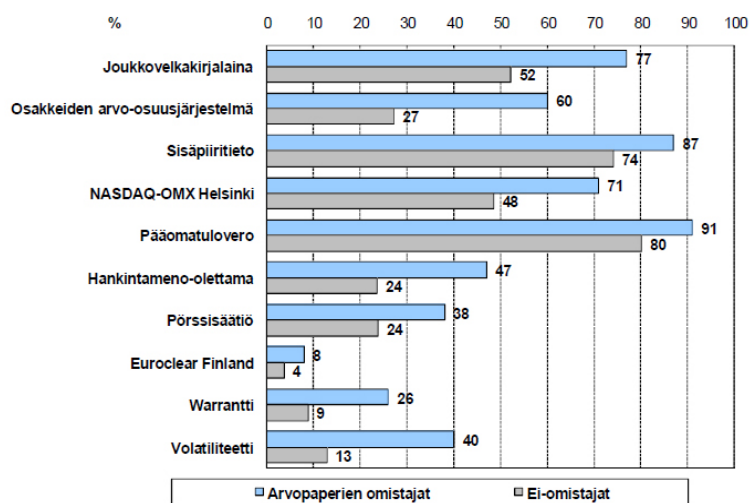
Alan tutkimuksia on olemassa suuri määrä varsinkin englanniksi; onhan Yhdysvaltojen markkinoilta olemassa tutkimus- ja tilastotietoa huomattavasti pidemmältä ajalta kuin esimerkiksi Suomen sijoitusmarkkinoilta. Suomeen toimivat sijoitusmarkkinat ovat syntyneet huomattavasti Yhdysvaltoja myöhemmin. Suomalaisia osake- ja sijoitusmarkkinoita tutkivat esimerkiksi Pörssisäätiö ja Tilastokeskus. Molemmat toimijat julkaisevat säännöllisin väliajoin markkinoiden toimintaan ja esimerkiksi kuluttajakäyttäytymiseen ja tietouteen liittyviä tutkimuksia ja julkaisuja.

Alla on ote Pörssisäätiön vuonna 2011 julkaisemasta kotitalouksien säästämistutkimuksesta. Tutkimus on ollut valtakunnallisesti kattava: haastateltavat ovat jakaantuneet maantieteellisesti, iän ja sukupuolen mukaan edustavasti. Tutkimuksessa on myös varmistettu, että haastatteluun vastaa 18–69-vuotiaiden suomalaisten kotitalouksista se osapuoli, joka tekee merkittävimmät taloudelliset ratkaisut ja hoitaa myös esimerkiksi veroilmoitusasiat. (Pörssisäätiö 2011, 4.) Tutkimuksessa on käsitelty yhtenä osa-alueena arvopaperikäsitteiden tuntemista. Vastauksista voidaan päätellä, että kysytyistä käsitteistä joukkovelkakirjalainoihin ja pääomatuloverotukseen liittyvät käsitteet hallitaan parhaiten sisäpiiritietouden käsitteiden ohella arvopapereihin sijoittaneiden kesken. Verotuksen tunteminen on luonnollista sijoittajien keskuudessa, mutta esimerkiksi sisäpiiritietouden tunteminen hiukan kummastuttaa, sillä säädökset ovat melko mutkikkaita ja koskettavat kuitenkin melko pientä osaa arvopapereihin sijoittaneista. Mielestäni kaaviossa ratkaisevaa työni kannalta on se, mitä ei hallita, ja varsinkin se, mitä arvopapereihin vielä sijoittamattomat kuluttajat eivät hallitse.

Tältä kannalta tarkasteltaessa voidaan selvästi huomata, että ainoastaan sisäpiiritietouteen liittyvät käsitteet ja pääomatuloverotukseen liittyvät käsitteet tunnetaan hyvin. Osakekaupankäyntiin liittyvät käsitteet, kuten arvo-osuusjärjestelmä, hankintameno-olettama tai warrantti tunnettiin todella heikosti. Yllättävää on etenkin se, että Nasdaq-OMX Helsinki -käsitettä eli Helsingin pörssiä ei vastaajista tuntenut kuin hiukan alle puolet. Sijoitusmuotojen tunnuslukuihin kuuluva volatiliiteetti tunnettiin niin ikään huonosti.

Arvopaperikäsitteiden tunteminen 2011

(% ko. ryhmästä, jotka tunsivat käsitteen)

Kuvio 1. Arvopaperikäsitteiden tunteminen (ks. Pörssisäätiö 2011, 5)

Kaikkia kysytyjä käsitteitä ei sijoitustoimintaa aloittelevan kuluttajan tarvitsekaan välttämättä aluksi tuntea. Tällaisia käsitteitä ovat esimerkiksi warrantti tai volatiliiteetti. Nämä käsitteet tulevat yleensä ajankohtaiseksi ja ne myös opitaan, kun sijoitustoiminta on jo jonkin verran tuttua. Esimerkiksi hankintameno-olettama sen sijaan liittyy niin oleellisena osana sijoitustoimintaan ja siitä saatujen tuottojen verotukseen, että sitä tulen opinnäytteessäni käsittelemään aloittelevalle sijoittajalle tarpeellisena tietona.

Joukkovelkakirjalaina on käsitteenä tuntematon myös melkein puolelle vastaajista, jotka eivät ole sijoittaneet varallisuuttaan arvopapereihin. Joukkovelkakirjalainat tarjoavat sijoittajalle hyvän vaihtoehdon, jonka riskitaso on pienempi kuin esimerkiksi osakesijoittamisen, joten tämän

sijoitusmuodon ja käsitteen tunteminen on tärkeää pohdittaessa sopivaa välinettä sijoitustoimintaa aloiteltaessa.

2. SIJOITUSMUODOT JA NIIDEN RISKIT

2.1 Yleisimmät sijoitusmuodot

Ylimääräisen varallisuuden kerryttyä esimerkiksi perintönä tai lahjana tai suunniteltaessa esimerkiksi vakiintuneen taloudellisen tilanteen myötä säästäminen aloittamista, on aika alkaa miettiä keinoja ja mahdollisuuksia varojen järkevälle sijoittamiselle. Tällöin esille nousee varmasti monia kysymyksiä, kuten esimerkiksi, mihin varat voidaan sijoittaa, mitä sijoitusmuotoja on tarjolla ja mitkä niistä sopivat kuluttajan tavoitteisiin parhaiten.

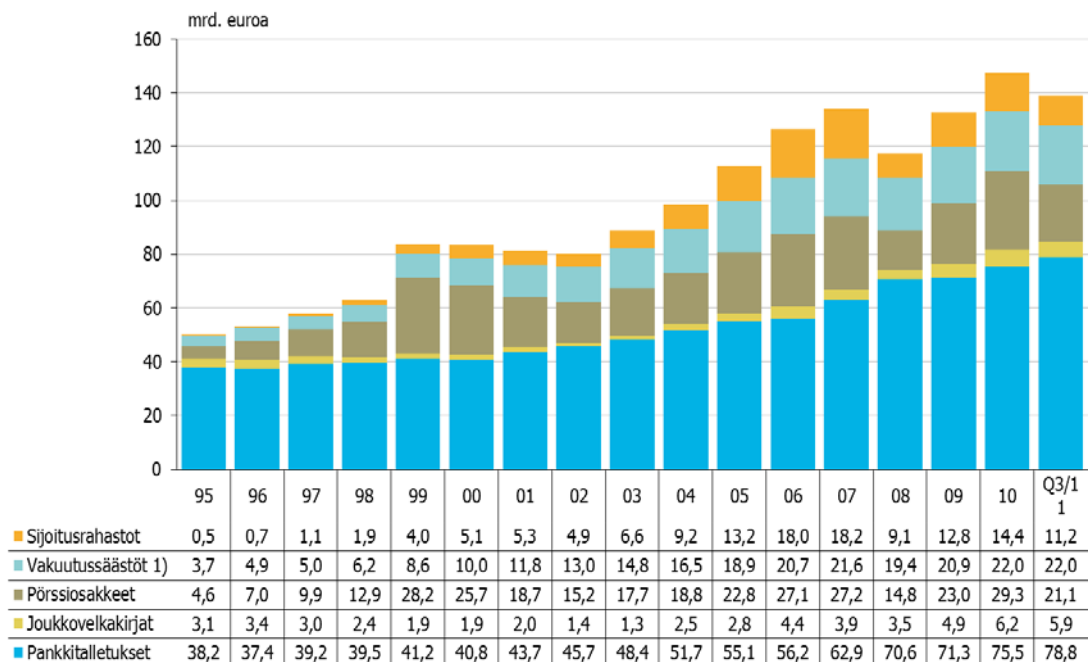
Opinnäytteessäni käsiteltäviä yleisimpiä sijoitusmuotoja voidaan tarkastella varmasti eri tavoin. Yksi tapa voi olla tutkia pankkien ja pankkiiriliikkeiden sijoitustuotteiden mainontaa ja tarjontaa eri kohderyhmille. Mielenkiintoinen tapa lähestyä asiaa myös on tutkia suomalaisen kuluttajan sijoituskäyttäytymistä tilastojen valossa. Tilastojen tuloksia voidaan sen jälkeen peilata kuluttajien ja kotitalouksien yleiseen varallisuuden kehitykseen.

Suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevat varat ovat siis kasvaneet huomattavasti pankkitalletusten muodossa. Tilastokeskuksen mukaan suomalaisten kotitalouksien varallisuus on myös yhteensä kasvanut oleellisesti aikavälillä 1994–2009. Kotitalouksien varallisuus on lisääntynyt tänä aikajaksona yli 100 000 euroa taloutta kohden. Vuonna 2009 kotitalouksien varallisuus oli keskimäärin 192 060 euroa taloutta kohden. Suurin osuus kasvaneesta varallisuudesta on asuntovarallisuutta, joka on yli kaksinkertaistunut tutkimusjakson aikana. (Tilastokeskus 2011.)

Finanssialan keskusliiton teettämä tutkimus Kotitalouksien rahoitusvarat ja velat puolestaan tuo erittäin mielenkiintoista lisätietoa kasvaneen varallisuuden jakautumiseen. Tutkimus avaa myös yleisimpien sijoitusmuotojen käsitettä oleellisesti. Siinä missä kotitalouksien tilitalletusten ja asuntovarallisuuden todettiin jo viimeisten vuosikymmenten aikana kasvaneen oleellisesti, voidaan myös arvopaperisijoittamisen todeta kasvaneen merkittävästi. Sijoitusrahastoihin sijoitettu varallisuus on miltei kolminkertaistunut aikavälillä 2000–2010. Sama ilmiö on todettavissa myös vakuutusäästöjen kohdalla, sillä niiden osuus on myös kaksinkertaistunut samalla aikavälillä. Mielenkiintoista on, että vakuutusten kautta sijoitettuja varoja on noin kaksinkertainen

määrä suoriin rahastosijoituksiin verrattuna. Mielenkiintoisuus johtuu siitä, että useimmiten vakuutusten kautta sijoitetaan juurikin rahastoihin, mutta myös muita, esimerkiksi pääomasuojattuja kohteita, on mahdollista merkitä vakuutusten kautta. Vakuutussäästämisen suosion kasvu voi selittyä veroetuuksilla. Vakuutusmuotoisten sijoitusten veroedut konkretisoituvat esimerkiksi lahjoitus- tai perinnönjakotilanteissa. Aktiivinen salkunhoito on myös usein edullisempaa vakuutussäästämisen kautta, koska vakuutusten sisällä tapahtuneista rahastomerkinnoista ei yleensä veloiteta kuluja. Vakuutussäästämiseen liittyy myös muitakin etuja, joita käsitellen lisää myöhemmin.

Pörssiosakkeet ovat tulleet vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen takaisin aktiiviseksi sijoitusmuodoksi. Pörssiosakkeisiin sijoittaminen kuvastaa sitä, että luottamus markkinoihin on jälleen palaamassa. Pörssiosakkeisiin sijoitettu kasvanut pääoma voi kuvastaa myös kotitalouksien halukkuutta tavoitella hyviä tuottoja ja niiden kasvanutta riskinsietokykyä aiemmin todetun kokonaisvarallisuuden kasvun myötä.

1) Vakuutussäästöihin on tässä laskettu yksityishenkilöiden ottamat säästöhenkivakuutukset ja yksilölliset eläkevakuutukset

Kuvio 2. Kotitalouksien varat ja velat (ks. Finanssialan keskusliitto 2012)

Yleisimmiksi sijoitusmuodoiksi kannattaa mieltää suurten tutkimuslaitosten, Tilastokeskuksen, ammattiliittojen tai säätiöiden, esimerkiksi Finanssialan

keskusliiton yleisimmin tutkimat sijoitusvälineet. Yleisistä sijoitusmuodoista on saatavilla runsaasti tutkittua tilastotietoa, kirjallisuutta, oppaita ja opetusmateriaalia. Aloittavan sijoittajan onkin helppo muodostaa kokonaiskuva esimerkiksi rahastosijoittamisen mahdollisuuksista ja riskeistä verrattuna esimerkiksi suoraan osakesijoittamiseen tai sertifikaatteihin.

Kuluttajilla on myös muitakin mahdollisuuksia kasvaneen varallisuutensa tai palkastaan ylijäävän osan hyödyntämiseksi kuin sijoitustuotteiden harkittu käyttö ja niihin usein liittyvän pienen riskin kantaminen. Käytettävissä olevia eri mahdollisuuksia kuvataan mielestäni loistavasti KTM Mika Pesosen sijoitusoppaassa Säästäjästä sijoittajaksi. Pesonen on yksi arvostetuista suomalaisista sijoitusalan asiantuntijoista. Pesonen mainitsee neljä keinoa, jotka hän on lainannut taloustoimittaja Ninni Myllyojalta ja Emilia Kullaalta. Myllyoja ja Kullas esittelevät keinot alun perin kirjassaan Mitä jokaisen kotiäidin (ja muidenkin naisten) tulee tietää sijoittamisesta.

1. Tuhlaa tai lahjoita ylijäävä raha pois.
2. Pistä rahat säästöpossuun tai patjan alle (inflaatio vie ostovoiman).
3. Pistä rahat pankkiin, joka maksaa pienen koron, jota verotetaan (varallisuutesi ei todennäköisesti kartu, vaan hupenee).
4. Sijoita ja vaurastu.

(Pesonen 2011, 11.)

Pesonen sekä alkuperäisen listan esittäjät Myllyoja ja Kullas suosittelivat kohtaa neljä. Itsekin suosittelisin tätä vaihtoehtoa. Tarkasteltaessa asiaa yksinkertaistettuna on sijoittaminen milteipä ainoa keino, jonka avulla varallisuuttaan voi kasvattaa ilman ammattimaista liiketoimintaa.

Varsinkin kohdan kolme väite, että rahan säilyttäminen pankissa tilillä kuluttaa pääomaa enemmän kuin kasvattaa sitä, saattaa ihmetyttää monia, ellei asiaa ole tarkemmin miettinyt. Pankkien talletuskorot ovat kuitenkin tavallisille tileille melko pieniä. Niiden tuottoihin kohdistuu myös listassa mainittu vero eli tarkemmin sanoen lähdevero.

Määräaikaisesta tilitalletuksesta, jolloin varat ovat sidotut pankkiin, tyypillisesti noin vuoden tai kahden vuoden ajaksi, saa hieman käyttötiliä korkeamman

koron. Talletuskorko on tyypillisesti muutaman prosenttiyksikön suuruinen. Tarjottu korko on kuitenkin aina suhteessa sijoitettuun pääomaan, ja muutamankin prosenttiyksikön korolle vaaditaan yleensä useamman kymmenen, jopa sadan tuhannen euron talletettua pääomaa. Sekin pääoma tulee ensin ansaita jostain. Vaikka oletettaisiin tilanne, jossa määräaikaisesta talletuksesta tai esimerkiksi käyttötililtä saataisiin kolmen prosentin vuotuinen korko, joka on jo todella hyvä korkoprosentti tällä hetkellä, jää kertynyt korkotuotto yhä pienemmäksi kuin vuotuinen kuluttajahintaindeksin muutos. Toisin sanoen talletuskorko tällä tasolla on vuotuista inflaatiota pienempi.

Vuonna 2011 Suomen kuluttajahintaindeksin muutos, joka kuvaa inflaatiota, oli 3,4 prosenttia (Tilastokeskus 2012). Pankkien tarjoama keskimääräinen korko 25 000 euron suuruiselle pääomalle oli maaliskuun alussa vuonna 2012 1,98 prosenttia (Taloussanomat 2012). Yhteenvetona voidaan todeta pankkitilin olevan paitsi suosituin myös tehottomin säästämisen ja sijoittamisen muoto.

Yhä useammat suomalaiset ovat sen huomanneet ja suunnanneet varallisuuttaan myös asuntoihin tai muihin kohteisiin, joiden he odottavat nostavan tai ainakin säilyttävän arvoansa (Tilastokeskus 2012). Perehtymällä ja harkitsemalla voi kuka tahansa, myös ilman mahdollisuutta investoida suuria pääomia esimerkiksi kiinteistöihin, säilyttää varansa ja myös vaurastua säännöllisen ja aktiivisen sijoitustoiminnan avulla.

2.2 Yleisimmät riskitekijät

Sijoitusmuotoa valitessaan kannattaa kuluttajan miettiä ensisijaisesti paitsi tuotto-odotustaan myös riskiä, jonka on valmis ottamaan. Eri sijoittajaprofiileita ja niille sopivia sijoitusmuotoja käsittelen enemmän luvussa 7. Jokaisen sijoitustoimintaa aloittavan on kuitenkin hyvä tuntea riskejä, jotka kohdistuvat kaikkiin tai lähes kaikkiin sijoitustyypeihin ja -muotoihin. Seuraavassa kuvaan tiivistetysti sijoittamiseen ja arvopaperikauppaan liittyvät yleisimmät riskitekijät. Niitä ovat korkoriski, markkinariski, inflaatoriski, liikeriski, likviditeettiriski, valuuttariski ja maariski.

Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutoksesta aiheutuvia arvopaperin hinnan vaihteluita. Muiden tekijöiden säilyessä ennallaan korkojen nousu johtaa arvopaperin hinnan alenemiseen ja vastaavasti korkotason lasku hinnan nousemiseen. Tämä johtuu suoraan siitä, miten arvopapereiden hinnat laskeetaan, ja se vaikuttaa sekä velkakirjojen että osakkeiden hintoihin, joskin suoremmin velkakirjoihin. (Nikkinen–Rothovius–Sahlström 2002, 29.)

Korkoriski on merkittävä tekijä, joka täytyy huomioida ja pyrkiä ennakoimaan varsinkin, kun sijoitetaan arvopapereihin, joiden tuotto on suoraan sidottu arvopaperille määrättyyn korkoon. Korkoriski liittyy sijoituskohteista oleellisesti valtioiden ja yritysten velkakirjoihin. Velkakirjojen myyntiarvo laskee, mikäli korkotaso nousee. Korkoriski realisoituu usein, mikäli velkakirja myydään ennen sen maturiteetin eli juoksuajan umpeutumista.

Koko markkinoiden heilumisesta aiheutuvaa arvopaperin hinnan vaihtelua kutsutaan puolestaan **markkinariskiksi**. Markkinariski vaikuttaa ennen kaikkea osakkeiden tuottoihin, vaikka se koskeekin kaikkia arvopapereita. Markkinariski tulee yritysten ulkopuolisista tekijöistä. Niitä ovat esimerkiksi talouden vaihtelut, sodat, kuluttajakäyttäytymisen muutokset tai talouden rakenteelliset muutokset. (Nikkinen ym. 2002, 29.) Markkinariskistä saatiin erittäin varoittava esimerkki vuonna 2008 rahoitusmarkkinoita kohdanneen kansainvälisen kriisin seurauksena. Kriisin aikana esimerkiksi Helsingin pörssin kaikkien osakkeiden markkina-arvosta suli reilun vuoden aikana noin 158 000 miljoonaa euroa. Pörssin vaihto oli joulukuussa 2007 vielä reilut 252 474 miljoonaa euroa, kun se vuoden 2009 helmikuussa oli enää vain 94 163 miljoonaa euroa (Suomen Pankki 2012).

Inflaatoriski, eli ostovoimariski vaikuttaa kaikkiin arvopapereihin. Inflaatoriski tarkoittaa sitä mahdollisuutta, että sijoitetun euron arvo tulevaisuudessa ei enää olekaan yhtä suuri kuin sijoitushetkellä. Myös nimellisesti täysin riskittömät sijoituskohteet sisältävät inflaatoriskiä, sillä inflaatio on aina epävarmaa. Inflaatoriski on myös yhteydessä korkoriskiin, sillä yleisen korkotason noustessa myös inflaatio tavanomaisesti kiihtyy. (Nikkinen ym. 29.)

Kuten jo aiemmin todettiin, esimerkiksi vuonna 2011 kuluttajahintaindeksi, joka kuvaa inflaation kehitystä Suomessa, nousi 3,4 prosenttia (Tilastokeskus 2012). Tämä tarkoittaa, että suomalaisen sijoittajan oli saatava ainakin, tai

mieluummin yli 3,4 prosentin vuotuinen tuotto varoilleen vuonna 2011, jotta hänen pääomansa arvo pysyi samana tai nousi. Voidaan siis miettiä, kuten jo luvussa 2 pohdittiin, kannattaako varoja säilyttää esimerkiksi 2 prosentin vuosikorolla pankin määräaikaistilillä inflaation ollessa tätä luokkaa. Tulevaa inflaatiota ja kuluttajahintojen nousua on kuitenkin monesti mahdotonta ennustaa tarkkaan, sillä kuten myös Nikkinen ym. kuvaavat, on inflaatio aina epävarmaa. Sijoituspäätöstä tehdessä hyvä apukeino voisi olla perehtyä eri sijoitusmuotojen reaalikorkoihin, tai mahdollisuuksien mukaan pyrkiä laskemaan sellainen. Reaalikorko tarkoittaa sijoituksen todellista korkoa, josta on vähennetty inflaatio (Lindholm–Arola–Jalonen–Kauppinen 2010, 100).

Liikeriskillä tarkoitetaan tiettyyn toimialaan tai toimintaympäristöön kohdistuvaa riskiä (Nikkinen ym. 29). Esimerkiksi kuluttajakäyttäytymisen muutokset toimintaympäristössä vaikuttavat liikeriskin myötä kaikkiin toimialan yrityksiin. Tietysti riskeihin valmistautumisessa ja niistä selviytymisessä on toimialoilla suuriakin yrityskohtaisia eroja.

Yleisistä riskeistä **likviditeettiriski** liittyy toissijaismarkkinoihin eli niihin, joissa arvopapereilla käydään kauppaa. Likvidi arvopaperi on sellainen, jonka voi helposti ostaa ja myydä ilman merkittäviä hintavaikutuksia. Mitä suurempi viive ajallisesti on arvopaperin realisoitumisella rahaksi osto- tai myyntimääräyksen tekemisestä tai mikäli hintavaikutus on suuri, sitä suurempi likviditeettiriski arvopaperiin kohdistuu. (Nikkinen ym. 29.) Rahasto-osuudet ovat yleensä hyvä esimerkki likvideistä sijoituskohteista. Rahasto-osuuksia omistavalla on oikeus myydä eli rahastoilla velvollisuus ostaa osuudet takaisin milloin tahansa. Varat ovat yleensä kuluttajan käytettävissä muutaman pankkipäivän kuluessa. Suurempi likviditeettiriski kohdistuu esimerkiksi velkakirjoihin, joilla käydään kauppaa markkinoiden ehdoilla kysynnän ja tarjonnan mukaisesti. Tiettyjen maiden velkakirjoilla voi kaupankäyntiaktiivisuus toisinaan olla hyvinkin pientä, jolloin likviditeettiriski on suuri.

Euroalueen ulkopuolelle sijoitettaessa kohdistuu sijoitukseen myös **valuuttariskiä**, sillä ei ole varmaa, millä kurssilla voitot ja pääomat saadaan vaihdettua takaisin omaan valuuttaan. Tuottojen vaihtelua kutsutaan valuuttariskiksi, ja sitä voi ilmetä kaikissa arvopapereissa. (Nikkinen ym. 30.)

Maariskillä tarkoitetaan, että kohdemaata, johon sijoitetaan, ei pystykään vastaamaan veloistaan ja taloudellisista sitoumuksistaan (Taloussanomien 2012). Maariskiksi voi ymmärtää myös kohdevaltiosta tapahtuvat poliittiset tai yhteiskunnalliset muutokset, jotka heijastuvat joko koko maan markkinoiden tai vain tietyn toimialan kysyntään ja toimintaan oleellisesti. Esimerkki tällaisesta toimialakohtaisesta maariskistä voisi olla Suomeen vuodesta 2012 alkavaksi säädetty sanoma- ja aikakauslehtien arvonlisävero. Veron on odotettu heikentävän painettujen lehtituotteiden kysyntää merkittävästi. Tämä voi vaikuttaa myös alalla toimivien yritysten tulokseen ja edelleen niiden osakkeiden arvoon.

Kuten edellä olevasta huomataan, sisältyy sijoittamiseen monia riskitekijöitä. Riskitekijät on hyvä tuntee ja tärkeää ottaa huomioon ennen sijoituspäätöksen tekoa. On myös tärkeää tiedostaa, että tuotto ja riski kulkevat aina käsi kädessä. Ilman riskejä ei voi olla tuottoja. Sijoittaja ei voi kuvitella poistavansa kaikkia sijoituskohteeseen tai sijoittamiseen liittyviä riskejä, sillä samalla hän poistaisi myös sijoituskohteen tuotto-odotuksen. (Pesonen 2011, 27–28.) Esimerkkinä voisi käyttää vaikkapa 100 000 euron määräaikaistalletusta, joka pankin tarjoaman ja laissa velvoitetun talletussuojan takia ei sisällä riskejä. Toisaalta tällaisella sijoituksella ei myöskään ole ylimääräistä tuotto-odotusta eikä mahdollisuutta siihen. Sijoitusmuodon tuotto tiedetään riskittömyytensä takia tarkalleen etukäteen.

Suurempaa tuottoa tavoitellessaan täytyy sijoittajan ottaa ainakin pieni riski pääomansa mahdollisesta arvonalentumisesta. Sijoituksen riski on hyvä ymmärtää paitsi kuvaamaan mahdollista tappiota myös kuvaamaan mahdollista voittoa (Kallunki–Martikainen–Niemi 2007, 23). Riskiä ei aloittavankaan sijoittajan kannata heti kavahtaa vaan pikemminkin pyrkiä miettimään, minkälaisen riskin on valmis ottamaan. Keskeisimmäksi kysymykseksi muodostuu, kuinka paljon sijoittaja on valmis kestämään sijoituksensa arvonalentumista.

Kun on miettinyt itselleen sopivan riskitason, kannattaa miettiä, pystyykö haluumallaan riskitasolla saavuttamaan toivomansa tuoton sijoitukselleen. Suuria voittoja tavoittelevat sijoittajat hyväksyvät helpommin korkeamman riskin sijoitukselleen kuin pienempää tuottoa tai lähinnä pääoman arvonsäilytystä

etsivät sijoittajat. Kenenkään ei kuitenkaan kannata ottaa suuren tuotto-odotuksen vuoksi riskiä, jota ei ole valmis kantamaan. Sijoitusmuodon tulisi olla sellainen, mihin liittyvät riskit oma riskinsietokyky sallii. Riskinsietokyvyn tunnistaminen onkin tärkeimpiä sijoittamiseen liittyviä kysymyksiä. (Kallunki ym. 2007, 24.)

Sijoittajan ei kannata potea riskifobiaa. Hyvä keino häivyttää omat ennakkoluulot ja turhat pelot mahdollisesta pääoman menettämisestä on perehtyä sijoitusmuotojen olennaisiin faktoihin. Kaikkea ei aloittavan sijoittajan kuitenkaan kannata yrittää oppia eikä jokaista alan kirjaa lukea. Sellainen aiheuttaa vain ”infoähkyä”, jolloin asia kuin asia alkaa tuntua todellista vaikeammalta ja monimutkaisemmalta. Alussa riittää, että on perillä yleisimmistä sijoitusmuodoista ja niiden rakenteista. Kun aloittamisen kynnyks on ylitetty ja jonkin verran omaa pääomaa on sijoitettu, alkaa sijoittaminen yleensä avautua ja kiinnostaa enemmän kuin sivusta seuraajan roolissa.

3. SIJOITTAMINEN OSAKEMARKKINOILLE

3.1 Osakkeen määritelmä

Osakkeet ovat osakeyhtiömuotoisten yritysten osuuksia yrityksestä. Osakeyhtiöt muodostuvat osakkeista ja osakkeiden omistajista eli osakkaista. Osakeyhtiön omistavat sen osakkaat osakkeidensa kautta. Osakeyhtiötä on olemassa sekä yksityisiä että julkisia. Yksityinen osakeyhtiö eroaa oleellisesti julkisesta osakeyhtiöstä siinä mielessä, että sen osakkeilla ei voi käydä kauppaa julkisesti eli pörssissä (Finlex 2012). Kun sijoittaja ostaa osakkeen pörssistä, tulee hänestä julkisen osakeyhtiön omistaja. Pörssissä osakkeen hinta määräytyy kysynnän ja tarjonnan mukaisesti (Kallunki ym. 2007, 103).

Osakkeiden arvonmäärityksestä on olemassa useita tarkkoja malleja ja kuvauksia. Yksinkertaistettuna voidaan kuitenkin todeta, että yhtiöstä kantautuvat huonot uutiset tuovat myyjä markkinoille jolloin he myös helposti alentavat myyntitarjouksiaan. Tässä tilanteessa osakkeen hinta helposti laskee. Ostajat taas huonoja uutisia kuullessaan vähenevät ja mahdollisesti alentavat ostotarjouksiaan. Hyvät uutiset yleensä aiheuttavat päinvastaisen efektin. Osakemarkkinoilla kaupat syntyvät, kun osto- ja myyntitarjoukset kohtaavat ja ovat samansuuruisia. (Pesonen 2011, 94–95.)

Osakeyhtiö saa kerättyä itsellensä varoja pörssissä myymällä osakkeita. Yritys toteuttaa varojen hankinnan osakeannin kautta. Osakeanti tarkoittaa tilannetta, jossa yritys laskee osakkeita pörssiin myytäväksi. Yrityksen laskiesä osakeantina pörssiin osakkeita myytäväksi ensimmäisen kerran, kutsutaan tilannetta listautumisanniksi. Siinä yhtiö listautuu pörssiin ja aloittaa kaupankäynnin osakkeillaan. Yritys voi toteuttaa osakeanteja myöhemminkin. Tyypillisimmin se tehdään, kun yritys haluaa hankkia rahoitusta suoraan sijoittajilta eikä turvautua ulkopuoliseen lainarahoitukseen. Osakeanteja kutsutaan myös nimellä emissio. (Pörssisäätiö 2008, 18.)

Kaupankäynti osakemarkkinoilla tapahtuu yleensä ns. toissijaismarkkinoilla, jossa olemassa olevat osakkeenomistajat myyvät omistamiaan osakkeita. Ensisijaismarkkinoista puhutaan, kun markkinoilta ostetaan yrityksen uusia, osakeantien kautta liikkeelle laskemia osakkeita. (Kallunki ym.2007, 104.)

Osakkeenomistaja omistaa palan yhtiötä. Osakeyhtiö tuottaa sijoittajalle osakkeensa arvon nousun kautta ja osakeyhtiön maksamien osinkojen kautta. Osinko tarkoittaa osakeyhtiön jakamaa voitto-osuutta osakkeenomistajille. Yleensä yritys myös jättää osan voitoista yritykselle esimerkiksi investointeja varten käytettäväksi. Monesti juuri investoinnit kasvattavat yrityksen ja samalla osakkeen arvoa, joten pieni osinko tai osinkojen jakamatta jättäminen ei aina olekaan huono juttu. (Pörssisäätiö 2008, 11.) Osingon jakamisen voi nähdä myös alentavan yrityksen osakkeen arvoa pörssissä osingon verran, sillä osakkaat ovat käytännössä saaneet osan yrityksen arvosta suoraan pankkitililleen (Pesonen 2011, 102).

3.2 Osakkeisiin sijoittaminen

Osakesijoittajia on erilaisia. On yksinomaan osakkeisiin sijoittavia kuluttajia, jotka tavoittelevat koko pääomalleen korkeaa tuottoa lyhyellä tai pitkällä aikavälillä ja samalla hyväksyvät pääomalleen suuretkin ajoittaiset arvonmuutokset. Sijoittaja saattaa sijoittaa osakkeisiin vain osan varoistaan nostaakseen tuotto-odotuksiaan mutta pitääkseen yhä sijoitussalkkunsu riskit pieninä. Suurin osa tällaisen sijoittajan sijoituksista saattaa olla esimerkiksi korkomarkkinoilla pienempien riskien kohteissa.

Jotkut sijoittajat tekevät osakevalintoja enemmän tunnepohjalta kuin konkreettisin, mitatuin perustein. Tämän on huomannut valtiotieteiden maisteri, Arvopaperi-lehden toimittaja Jouko Marttila, joka kirjassaan *Järki ja tunteet osakemarkkinoilla: osta, pidä, myy* toteaa ihmisten yksilöinä uskovan lujasti omiin luotuihin päätöksiinsä ja pitävän niitä rationaalisina. Hän esittää teoksessaan sijoituspiireissä usein kerrotun viisauden, jonka mukaan sijoittaminen on onnistunutta spekulointia ja spekulointi epäonnistunutta sijoittamista. (Marttila 2001, 22.) Marttila kirjoittaa, että verrattuna ammattilaissijoittajiin kokemattomat sijoittajat yleensä uskovat omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiinsa päästä käsiksi korkeisiin tuottoihin liiaksi (Marttila 2001, 23).

Osakesijoittamisessa on tärkeää luottaa omiin kykyihinsä ja varautua realistisesti riskeihin, jotta Marttilan mainitsemia ylimitoitettuja odotuksia ei syntyisi. Osakemarkkinoilla toimivan piensijoittajan olisi tärkeää kuitenkin perehtyä

keinoihin, joilla osakevalintoja voi todella perustella. Sijoitustoiminta ei tällöin perustuisi ainoastaan spekulointiin ja tunnepohjaisuuteen, joihin usein alussa kompastutaan. Osakesijoittamisessa tieto on valtaa, ja tietoa on onneksi myös kaikkien saatavilla. Osakeyhtiöiden antamat tilinpäätöstiedot ja taloudelliset tunnusluvut ovat julkista tietoa, joka yleensä pienen etsinnän jälkeen löytyy helposti tavallisenkin sijoittajan silmäiltäväksi.

Sijoituspäätöstä varten saa yrityksen taloudellisesta tilasta hyvin hyödynnettävän käsityksen, kun tutkii tilinpäätöstietoja ainakin kolmelta edelliseltä vuodelta. Tilinpäätöstietojen tutkimiseksi ja käsityksen muodostamiseksi riittää aluksi, että tuntee yrityksen muutamia keskeiset tunnusluvut ja niiden sisällön. Seuraavassa olen käsitellyt muutamia yleisimpiä ja oleellisimpia yrityksen tunnuslukuja. Riippumatta sijoitusstrategiasta on yrityskohtainen tunnuslukuanalyysi paikallaan ennen lopullista sijoituspäätöstä. Tunnusluvut ovat yrityksen tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka on kehitetty mittaamaan yrityksen taloudellista suorituskykyä. (Niskanen–Niskanen 2000, 52.) Niitä ovat esimerkiksi sijoitetun pääoman tuotto prosentti, rahoitustulos prosentti, omavaraisuusaste prosentti ja nettovelkaantumisaste eli gearing-prosentti. Käsitelen näitä oleellisimpia tunnuslukuja seuraavassa.

Ensimmäiseksi tarkastelen **sijoitetun pääoman tuotto prosenttia**. Tämä luku tiivistäen kuvaa sitä, kuinka paljon yritys tuottaa sen rahoittajille. Yritykseen ovat sijoittaneet pääomaa omistajat ja luotonantajat. Luotonantajat saavat sijoitukselleen korkoa, kun taas voitto jää omistajille. Tällöin lasketaan, montako prosenttia voitto ja korko ovat sijoitetun pääoman yhteismäärästä. (Tomperi 2006, 15.) Mitä parempi sijoitetun pääoman tuotto prosenttien kehitys on ollut, sitä vakaavarammaksi yritys on toimintaansa kehittänyt. Vakaavarainen yritys jakaa tyypillisesti myös parempia osinkoja, ja sellaisen yrityksen osakkeelta voi myös odottaa arvonnousua normaaleissa markkinaolosuhteissa.

Rahoitustulos kertoo, kuinka paljon yrityksen varsinainen liiketoiminta tuottaa tulosta. Rahoitustulos kuvaa yrityksen kykyä suoriutua varsinaisen liiketoiminnan tuotoilla lainojen lyhennyksistä, käyttöpääoman lisäyksestä ja investointien omarahoituksesta. Rahoitustuloksella yrityksen tulisi pystyä

kattamaan myös omistajien voitonjakotarpeet. (Rajala 2011.) Pieni rahoitustulosprosentti tai negatiivinen luku kertoo siitä, että yrityksellä on hankaluuksia selviytyä varsinaisella liiketoiminnallaan omista menoistaan ja vastuistaan. Sellainen yritys ei tyypillisesti kykene jakamaan omistajilleen voitto-osuuksia tai osinkoja.

Omavaraisuusaste osoittaa, kuinka suuri osa yrityksen rahoitustarpeesta on hoidettu omistajien sijoituksilla ja yritykseen jätetyillä voitoilla. Mitä suurempi **omavaraisuusaste** on, sitä vähemmän yrityksellä on velkaa. Yritys, jolla ei ole suuria velkavastuita kannettavanaan, välttyy myös suurilta korkokustannuksilta. (Tomperi 2006, 86.) Suuren omavaraisuusasteen omaavat yritykset ovat useimmiten riskittömämpiä sijoittajalle kuin pienen omavaraisuusasteen omaavat yritykset. Yritys, jolla on korkea omavaraisuusaste, selviää vastuistaan ja veloistaan helpommin. Vakaavarainen yritys omaa myös enemmän puskuria huonoja suhdanteita varten kuin velkaantunut yritys. Velkaantuneen yrityksen tulo- ja rahoituksesta luultavimmin suuri osa kuluu esimerkiksi korkokuluihin, eikä rahaa välttämättä jää investointeihin ja oman toimintansa vahvistamiseen yhtä paljon. Myöskään osakkeen arvonnousu ei välttämättä ole yhtä todennäköistä velkaantuneella yrityksellä.

Nettovelkaantumisaste kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta. Tunnusluku mittaa yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Nettovelka saadaan, kun korollisista veloista vähennetään likvidit eli niin sanotusti heti käytettävissä tai realisoitavissa olevat rahavarat. Luku kertoo, mikä on omistajien yritykseen sijoittamien omien pääomien ja rahoittajilta lainattujen korollisten velkojen suhde. (Rajala 2011.) Velkaantuneeseen yritykseen sijoittaminen on monesti riskialtista. Heikkojen suhdanteiden ja kilpailun lisääntyessä tai kysynnän vaihdellessa voi sellaisten yritysten toimintamahdollisuuksien nähdä heikkenevän. Toisaalta myös nettovelkaantumisaste monesti yleensä pienenee toiminnan vakiintuessa. Markkinoille vasta tulleen tai toimintaansa laajentavan yrityksen nettovelkaantumisastekin voi olla suuri.

Tilinpäätöksestä kannattaa sijoittajan tutkia ja tarkastella myös yrityksen tuloista ja huomioida, kuinka yrityksen liikevaihdostaan saama tulos on kehittynyt menneinä vuosina. On varmasti helpompi uskoa hiukan velkaantuneen

seen yritykseen ja sen osakkeen arvon kehitykseen, mikäli havaitaan yrityksen kasvattaneen tulostaan viime vuosina. Yrityksen investoinnit ja velkara-halla aikaansaatu panos ovat tällöin alkaneet kantaa hedelmää.

3.3 Osakkeiden valinta

Erlaisia malleja osakkeiden valintaan on useita, ja osa sijoittajista perustaa valintansa hyvin tarkkoihin matemaattisiin laskelmiin. Osalle sijoittajista riittää oma ”tuntuma” sekä esimerkiksi pienimuotoinen tunnuslukuanalyysi työkalu-na. Yritykseen perehtymisen ja sen toiminnan analysoimisen jälkeen tällainen sijoittaja voi yleensä jo tehdä sijoituspäätöksen. Osakkeiden valintaan ja sijoi-tusstrategian luomiseen on muutamia suhteellisen yksinkertaisia ja yleisesti käytettyjä menetelmiä, esimerkiksi osakesijoittamisessa käytetyt Top Down ja Bottom Up -menetelmät.

Top Down -menetelmässä keskitytään osakkeiden valintaan allokaatiotasolla eli osakkeita valitaan sijoittajan salkkuun vain lisätuotto mielessä. Valinnoissa painotetaan kulloisenkin markkinatilanteen mukaista osakesijoituksissa suo-siteltavaa määrää. Osakkeiden valinta Top Down -menetelmässä keskittyy lähinnä toimialan valintaan sekä esimerkiksi joukkovelkakirjoissa liikkeelle-laskijan tai korkoriskin valintaan. Top Down -menetelmä on voimakkaasti si-doksissa sijoittajan oman riskiprofiilin kanssa. (Kallunki ym. 2007, 144.) Bot-tom Up -menetelmässä taas hyödynnetään tarkkoja arvonmääritysmalleja ja etsitään yksittäistä yritystä, jonka osakkeisiin kannattaisi sijoittaa. Bottom Up -menetelmä vaatii huomattavasti enemmän työtä kuin Top Down menetelmä. Menetelmässä laaditaan yleensä kymmenille, jopa sadoille yrityksille ennus-teet ja arvonmääritysmallit. Bottom Up -menetelmän avulla pyritään pääse-mään markkinoita parempaan tuottoon. (Kallunki ym. 2007, 145–146.) Eri-laisten strategioiden ja menetelmien tunteminen sijoittamista aloiteltaessa ei ole kuitenkaan oleellisin asia. Menestyä voi ja saavuttaa markkinoita parem-paa tuottoa yksinkertaisin ja selkein keinoin.

Hyvä ja laajasti käytetty sekä suhteellisen yksinkertainen keino osakemarkki-noille sijoitettaessa on jakaa sijoituskohteet kasvuyhtiöihin ja arvoyhtiöihin. Kasvuyhtiöt ovat yrityksiä, joiden voi nähdä nostavan arvoaan lähitulevaisuu-dessa paljon. Kannattavuus kasvuyhtiöillä voi olla alussa heikkoa, sillä yrityk-

sen varoja suunnataan esimerkiksi investointeihin ja kasvun tavoittelemiseen. Kasvuyhtiöiden kurssit voivat heitellä rajusti johtuen niille asetetuista kasvuodotuksista. Yhtenä kasvuyhtiön tunnistuskeinona voi nähdä liikevaihdon korkean kasvun. Kasvuyhtiöiden osakkeen arvon odotetaan nousevan suotuisissa markkinaolosuhteissa paljon, mutta niihin liittyy myös enemmän riskejä. (Pesonen 2011, 100.)

Arvoyhtiöt ovat usein vakaita, ja niiden osakkeiden arvon kehitys on hitaampaa kuin kasvuyhtiöillä. Osingonmaksukyky arvoyhtiöillä on yleensä hyvä. Arvoyhtiöt jakavat suurien kasvuinvestointien sijaan varojaan osakkeenomistajille. Arvoyhtiön markkina-arvo suhteessa sen omaisuuden kirjanpitoarvoon (taseeseen) on matala. (Pesonen 2011, 100.) Arvoyhtiöön sijoittavan kannattaa pyrkiä löytämään ja ostamaan sellaisen vakaavaraisen yrityksen osakkeita, jonka osakekurssi on niin sanotusti aliarvostettu. Aliarvostetun yrityksen osakkeen arvo on sijoitushetkellä yrityksen todellista potentiaalia matalampi. Aliarvostetulla arvoyrityksellä on paitsi kasvuodotuksia, myös osingonmaksukykyä. Aliarvostuksen pystyy kokemuksen karttuessa havaitsemaan yksinkertaisimmillaan yrityksen tunnusluvuista. (Lindström–Lindström 2011, 293.)

Aliarvostuksen syy kannattaa yrittää selvittää ennen yritykseen sijoittamista. Mahdollinen syy voi yksinkertaisesti olla se, että yrityksen osake ei kyseisellä hetkellä ole muodissa. Suurempi omistaja on myös saattanut myydä yrityksen osakkeita pois, jolloin yrityksen osakkeen arvo laskee. Myynnin takana voi olla puhtaasti vain omistajan äkillinen käteisen tarve tai halu vaihtaa sijoituskohdetta. Aliarvostuksen syy ei siis välttämättä johdu ollenkaan itse yrityksestä. Osakkeen edullisuuden syynä voi olla myös jokin sellainen syy, että osakkeeseen on parempi jättää koskematta. Aliarvostetun osakkeen kohdalla on tärkeää tehdä sijoituspäätös pian, kunhan on varmistunut, että aliarvostuksen syynä on jokin johdonmukainen tekijä. Osakkeen hinta saattaa nousta nopeasti, jos muut sijoittajat huomaavat aliarvostuksen. Pitkällä aikavälillä toimivan sijoittajan kannattaa yleensä aina pyrkiä ostamaan aliarvostettuja osakkeita. (Lindström–Lindström 2011, 294.)

Alkavan sijoittajan on helpompi aloittaa osakesijoittaminen sijoittamalla varojaan arvoyhtiöön. Suurien riskien ottaminen sekä tarkkojen ja yksityiskohtais-

ten mallinnusten laatiminen voi varsinkin alussa vaatia suurempia taitoja kuin sijoittajalla on. Oikeanlaisen kasvuyhtiön löytäminen ja pikaisten tuottojen ansaitseminen ei ehkä sijoitustoiminnan alkuvaiheessa ole realistisin tavoite. Sijoituskokemuksen karttuessa sijoittajan tekee mieli jossain vaiheessa sijoittaa varojaan kasvuyhtiöön pikaisten tuottojen toivossa. Tällöin sijoittajan kokemus ja tietotaito ovat usein kasvaneet oleellisesti, joten onnistumisen todennäköisyyskin on suurempi.

3.4 Osakkeiden tuotto

Osakkeet ovat pitkällä aikavälillä tuottavin sijoitusmuoto. Osakkeet ovat tuottaneet noin viisi prosenttiyksikköä paremmin kuin riskittömäksi katsotut korkosijoitukset. Esimerkiksi vuosina 1997–2006 osakkeiden keskimääräinen vuosituotto Suomessa OMXHCAP-indeksin mukaan (Helsingin pörssin osakekurseja mittaava indeksi) on ollut 14,4 prosenttia. (Pörssisäätiö 2008, 5.) Lyhyellä aikavälillä osakesijoittamiseen kohdistuu kuitenkin riskejä ja suuria arvonlaskuja. Tarkasteltaessa esimerkiksi Yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoita 1926–2003 voi selvästi nähdä, että yritysten osakkeet ovat tuottaneet sijoitusmuodoista eniten. Ero seuraavaksi eniten tuottaneisiin sijoitusmuotoihin, yritysten ja valtioiden velkakirjalainoihin, on satoja prosentteja. (Kallunki ym. 2007, 26.)

Kuvio 3. Eri omaisuuslajien tuotto Suomessa (ks. Pörssisäätiö 2012)

Myös Helsingin pörssissä osakkeet ovat tuottaneet viime vuosikymmenten aikana selvästi eniten. Yllä olevasta diagrammista voi nähdä, että osakkeiden

tuotto verrattuna bondeihin eli joukkovelkakirjalainoihin on ollut vuodesta 1997 asti selvästi parhainta. Osakkeiden arvot ovat toki vaihdelleet rajustikin. Se on mahdollistanut nopeita voittoja mutta myös aiheuttanut äkillisiä arvonalaskuja. Rahansa osakemarkkinoilla pitäneet sijoittajat ovat kuitenkin saaneet varoillensa selkeästi parhaimman tuoton. Kuviossa OMXHCAP indeksi kuvastaa Helsingin pörssin osakemarkkinoiden kehitystä. Viitelainaindeksi, sekä rahamarkkina-indeksi kuvastavat taas lyhyt- ja pitkäaikaisten korkosijoitusten tuottoja.

Mika Pesonen esittää osakkeiden korkeisiin tuottoihin pitkällä aikavälillä selvän syyn teoksessaan Säästäjästä sijoittajaksi. Jolleivät yritykset tuottaisi ja kannattaisi pitkällä aikavälillä paremmin kuin korkosijoitukset, ei yritystoiminnassa olisi mitään järkeä. Yrittäjien kannattaisi tällaisessa tilanteessa enemminkin laittaa ”pillit pussiin” ja lopettaa yritystoimintansa sekä siirtää varansa turvallisille korkomarkkinoille. Mielestäni loogisin syy osakkeiden korkeaan tuotto-odotukseen on markkinatalous, jossa elämme. Nykyinen talousjärjestelmämme ei toimisi, mikäli osakkeiden arvot eivät nousisi; yritykset eivät menestyisi eikä talous kasvaisi. Myös Lindholm ym. kuvaavat kansantalouden oppikirjassaan Kansalainen ja talous, kuinka ilman yrityksiä tuotanto ei voisi uudistua eikä talous voisi kasvaa. (Lindholm ym. 2010, 47). Yritykset ovat kansantaloudelle välttämättömiä. Osakesijoittamista vieroksuva ja riskejä pelkäävän kuluttajan kannattaa miettiä, uskooko hän totaaliseen talousjärjestelmän muutokseen, jossa talouskasvulla ei enää olisi merkitystä. Jos vastaus on kielteinen, on hyvä pohtia uudelleen, miksei siis kannattaisi harjoittaa sijoittamista.

4. SIJOITTAMINEN KORKOMARKKINOILLE

4.1 Korkomarkkinat sijoitusmuotona

Korkomarkkinat tarjoavat sijoittajalle suhteellisen vähäriskisiä sijoitusmuotoja, joiden tuotto on yleensä hyvin tiedossa. Vähäisten riskien takia ne eivät yleensä tarjoa ylimääräisiä tuotto-odotuksia. Tämä noudattelee myös rahoitusteorian linjaa, jonka mukaan tuotto ja riski kulkevat käsi kädessä. Korko voidaan käsitteenä nähdä kaiken sijoittamisen kulmakivenä. Pienten riskien ja tasaisen tuoton takia sijoittajat yleensä vertaavat osakkeiden ja esimerkiksi kiinteistöjen tuotto-odotuksia ja riskejä riskittömään korkosijoitukseen. Riskinoton kannattavuutta määritellään usein sen perusteella. Jos oletetaan tilanne, jossa sijoittaja saisi riskittömälle korkosijoitukselle 10 prosentin tuoton, hänen todennäköisesti ei kannattaisi sellaisessa tilanteessa sijoittaa varallisuuttaan osakkeisiin niiden korkean riskin takia. (Pesonen 2011, 84.) Kolmen kuukauden euriborkorko nähdään yleisesti riskittömänä vertailukohtana tai tuottotasona, johon eri sijoitusmuotojen tuottoja verrataan (Pesonen 2011, 84).

Normaalin kaltaisessa markkinatilanteessa, jossa talous ei ole vahvasti ylikuumentunut, ei käytännössä yleensä nähdä suuria, esimerkiksi 10 prosentin korkotuottoja. Yleisten korkotasojen määräyksillä pyritään ohjaamaan taloutta ja markkinoiden toimintaa. Markkinoiden toimintaa säädellään yksinkertaistettuna keskuspankkien asettamalla ohjauskoroilla. Euroopan alueella ohjauskorosta, joka toimii pankkien saaman lainarahan pohjahintana, vastaa EKP eli Euroopan keskuspankki. Yhdysvalloissa tämän koron määrittelee Yhdysvaltojen keskuspankki FED eli Federal Reserve System. Keskuspankin asettama ohjauskorkoa, joka tyypillisesti laskee talouden osoittaessa taantumien merkkejä ja nousee, kun talouden ylikuumentumista halutaan hillitä, kutsutaan hallinnolliseksi koroksi. (Pörssisäätiö 2011, 4.) Hallinnolliset korot toimivat pohjana sijoitustuotteiden koroille, mutta sijoittajan kannalta on tärkeämpää seurata ns. markkinakorkoja.

Markkinakorot määräytyvät kysynnän ja tarjonnan mukaisesti. Sellainen korko on esimerkiksi euroalueen pankkien yhteinen viitekorko euribor. Euribor-korot määräytyvät keskiarvona niistä koroista, joilla suurimmat eurooppalaiset pankit ovat valmiita myöntämään luottoja toisille vastaavanlaisille rahoit-

tuslaitoksille (Pörssisäätiö 2011, 4–5). Suomalaisista pankeista euriborkoron säätämiseen osallistuu tällä hetkellä ainoastaan Nordea. Euriborkorot toimivat myös pankkien yksityishenkilöille myöntämien lainojen pohjakorkoina. Samoin ne toimivat pohjana pankkien määräaikaistalletusten koroille. Määräaikaistalletus tai sijoitustalletus on ajallisesti rajattu talletus. Sijoittaja sitoutuu määräaikaistalletuksessa sijoittamaan tietyn summan rahaa määräajaksi pankin myöntämään korkoa vastaan. Määräaikaistalletus on yleisesti ottaen riskittömimpiä sijoitusmuotoja pankin sille myöntämän ja lain velvoittaman talletussuojan takia.

4.2 Erilaiset korkosijoitukset

Erilaisia korkosijoituksia on useita, ja niiden hahmottaminen voi varsinkin alussa tuntua sijoittajasta vaikealta. Hyvä ja yleisesti käytetty keino on jakaa korkosijoitukset lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin sijoituksiin sen ajan mukaan, jonka sijoitus on voimassa. Raja tässä jaossa kulkee yleensä 12 kuukauden kohdalla. Yleisesti voidaan todeta, että mitä lyhyempi on korkosijoituksen maturiteetti eli juoksuaika, sitä riskittömämpi se on sijoitusmuotona. Onhan talouden ja markkinoiden ennustaminen huomattavasti helpompaa kuukauden päähän kuin esimerkiksi vuoden päähän. Tällöin riskitkin ovat pienemmät. (Pesonen 2011, 84.)

Lyhytaikaisia korkosijoituksia ovat yleensä alle vuoden mittaiset ns. rahamarkkinasijoitukset. Ne ovat tavanomaisimmin pankkitalletuksia ja yritysten tai kuntien liikkeelle laskemia korkotodistuksia. Valtioiden velkasitoumuksia voi tehdä myös lyhytaikaisina rahamarkkinasijoituksina. (Nikkinen ym. 2002, 99.) Lyhytaikaisiin korkosijoituksiin voi tavallisen kuluttajan olla vaikea sijoittaa, ellei sitä tehdä sijoitusrahastojen kautta. Tämä johtuu siitä, että suoriin velkakirjasijoituksiin tarvitaan yleensä erittäin suuria pääomia. (Kallunki ym. 2007, 9.) Lyhytaikaisista korkosijoituksista vähäriskisin ja kenties yleisin on pankkitalletus. Edellä on jo todettu, että pankkitalletus ei todellisuudessa ole kovin tuottoisa. Vähätuottoisuus johtuu pääasiassa inflaatiosta ja lähdeverosta.

Pankkitalletusten jälkeen lyhytaikaisista korkosijoituksista riskittömimpiä ovat sijoitustodistukset. Ne ovat korottomia velkakirjoja, joilla kohdeyritys tai yhteisö pyrkii hankkimaan varoja itselleen. Sijoitustodistuksesta maksetaan

sen haltijalle eräpäivänä takaisin nimellisarvo, joka on jonkin verran hankintarvoa isompi. Sijoitustodistusten tuotto muodostuu siis myyntivoitosta. Sijoitustodistukset ovat yleensä aina myös jälkimarkkinakelpoisia eli ne voidaan tarvittaessa myydä pois ennen eräpäivää. Jälkimarkkinoilla myytäessä voi sijoitustodistuksen tuotto olla alkuperäistä pienempi tai suurempi. Saatu myyntihinta jälkimarkkinoilla riippuu siitä, kauanko sijoitustodistuksen maturiteettia eli juoksuaikaa (aikaa ennen takaisinmaksua) on jäljellä ja millaisiksi sijoittajat arvioivat kohdeyrityksen riskitason. (Nikkinen yms. 2002, 99–101.)

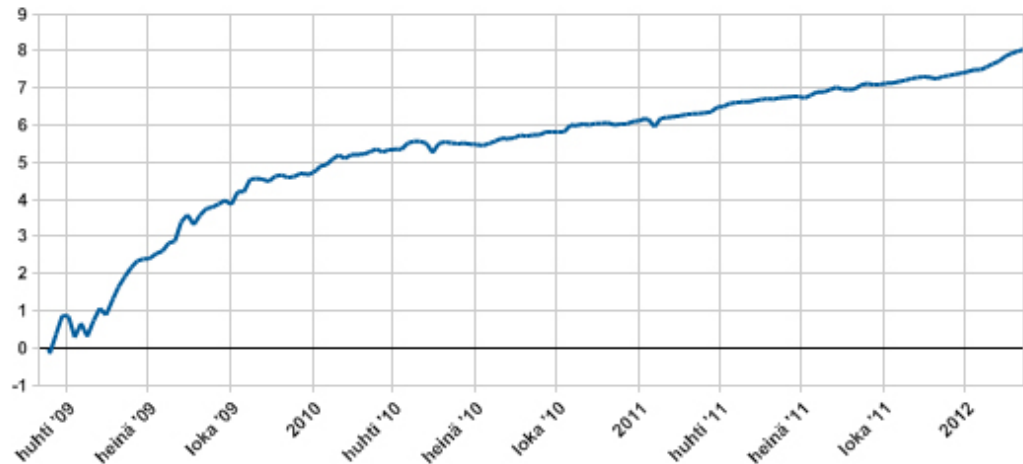
Oletetaan tilanne, jossa sijoittaja hankkii itselleen esimerkiksi valtion sijoitustodistuksen, jonka nimellisarvo on 100 000 euroa ja sijoittajan siitä maksama hankintahinta 98 000 euroa. Sijoitustodistuksen juoksuaika on kolme kuukautta. Tällaisessa tilanteessa sijoittaja saa sijoitustodistuksestaan kolmen kuukauden kuluttua takaisin nimellisarvon ja hankintahinnan erotuksen. Tässä tapauksessa sijoittajan saama tuotto sijoitukselleen on kaksituhatta euroa. Laskennallisesti sijoittajan saama tuotto kolmen kuukauden sijoitukselle on 2,04 prosenttia. Lyhytaikaiset sijoitustodistus- ja velkakirjasijoitukset vaativat yleensä suuria pääomia, mikäli niihin sijoitetaan suoraan. Tavalliselle sijoittajalle helpoin ja tyyppisin tapa sijoittaa varojaan matalariskisiin ja lyhytaikaisiin korkotuotteisiin ovat erilaiset korkorahastot. Korkorahastoihin sijoitettaessa ei tarvita suuria pääomia, kuten sijoitettaessa esimerkiksi korkotodistuksiin tai velkasitoumuksiin. Korkorahastoihin on mahdollista sijoittaa vapaavalintainen summa kuukausisäästönä.

Sijoitusrahasto Handelsbanken Eurokorko, osuussarja A

Rekisteröity Suomi Korkorahasto (Sijoitusrahasto)

Graafi

Prosentteina tuotonjako mukaan lukien on EUR

Kuvio 4. Handelsbanken Eurokorko -rahaston kolmen vuoden tuotto (ks. Handelsbanken 2012)

Hyvä esimerkki tällaisesta lyhyenkoron rahastosta on Handelsbanken Eurokorko -rahasto. Eurokorkorahasto sijoittaa valtioiden ja yritysten liikkellelaskemiin euromääräisiin korkopapereihin, joiden koronmääräytymisjakso on pääasiassa alle vuoden mittainen. Tavoitteena rahastolla on ylittää toiminnassaan kolmen kuukauden Eur Libor indeksin tuotto. (Handelsbanken 2012.) Eur Libor indeksi on euriborkoron kaltainen markkinoilla määräytyvä korkoindeksi, joka ilmaisee korkotasoa, jolla suuret eurooppalaiset pankit ovat valmiita lainaamaan rahaa toisilleen (Homefinance 2012). Rahaston voi nähdä onnistuneen tavoitteessaan. Viimeisen kolmen vuoden aikana se on tuottanut sijoittajilleen noin kahdeksan prosenttia, kuten ylläolevasta kuviosta ilmenee. Rahastosijoittaja on lisäksi saanut sijoitukselleen korkoa korolle -ilmiön kautta lisätuottoa. Todellinen tuotto on ollut vielä mainittua isompi.

Rahasto on luokiteltu matalan riskiluokan rahastoksi Handelsbankenin omassa riskiluokituksessa, joka on seitsenportainen. Kansainvälinen rahastojen toimintaa, kannattavuutta ja riskitasoja mittaava organisaatio

Bloomberg on antanut rahastolle ja sen kolmen vuoden tuotolle riskeihin nähden arvosanaksi neljä. Bloomberg mittaa rahastojen riskejä asteikolla yhdestä viiteen. (Handelsbanken 2012.) Rahaston lisätiedoista selviää myös, että tällä hetkellä rahasto on sijoittanut eniten varojaan käteistalletuksiin sekä Pohjola Pankin, Nordea Pankin ja Suomen sähkökantaverkkoa hallinnoivan Fingridin lainapapereihin (Handelsbanken 2012). Jokaisen rahastoja karttavan ja riskejä pelkäävän kannattaisikin esimerkiksi miettiä, uskooko jonkin näistä edellä mainituista kolmesta yrityksestä ajautuvan lähivuosina konkurssiin. Jos vastaus on kielteinen, kannattaisi rahastoon sijoittamista kenties harkita uudelleen.

Pitkäaikaisia korkosijoituksia ovat yritysten, yhteisöjen ja valtioiden liikkeelle laskemat joukkovelkakirjalainat, joiden juoksuaika on yleensä yksi vuosi tai enemmän. Joukkolainojen ja muidenkin korkosijoitusten luonteeseen kuuluu, että liikkeellelaskijalle (yritykselle, valtiolle tai kunnalle) ne ovat keino hankkia rahoitusta, ja sijoittajalle keino saavuttaa tuottoja. Lainan liikkeellelaskija määrää sen, kuinka suurella varmuudella sijoittaja saa pääomansa ja sovitut korkomaksut itselleen. (Kallunki ym. 2007, 98.) Joukkovelkakirjalainoihin kohdistuu liikkeellelaskijariski. Joukkovelkakirjalaina eroaa sijoitustodistuksista oleellisesti, paitsi pidemmän juoksuaikansa suhteen myös niihin liittyvän korkovelvoitteensa takia. Velkakirjalainan haltijalle maksetaan korkosuorituksia sovitun mukaisesti esimerkiksi vuosittain. (Nikkinen ym. 2002, 106.)

Velkakirjalainoihin liittyy käsitteenä oleellisesti korkoriski ja likviditeettiriski. Nämä riskit liittyvät tietyissä määrin myös sijoitustodistuksiin. Sijoitustodistusten juoksuaika on kuitenkin velkakirjalainoja lyhyempi, joten riskit koskevat enemmän ja oleellisemmin pitkäaikaisia velkakirjalainoja. Velkakirjalainojen riskitasot yleensä kasvavat sijoitusajan pidentyessä. Se johtuu käytännössä talouden ennustettavuuden hankaloitumisesta. Velkakirjalainan korkoriski tarkoittaa sitä, että yleisen korkotason noustessa velkakirjalainan arvo laskee. Yleisen korkotason laskiessa velkakirjalainan arvo taas puolestaan nousee. (Pesonen 2011, 86.)

Oletetaan, että sijoittaja omistaa velkakirjan, jonka ehdoissa sanotaan velkakirjan oikeuttavan viiden prosentin suuruiseen korkotuottoon vuosittain. Ole-

tetaan, että yleinen korkotaso kuitenkin nousee kesken sijoituksen juoksuajan. Korkotason noustua samanlaisessa uudessa velkakirjassa luvataankin nyt kuuden prosentin vuotuinen korkotuotto. Sijoittajan omistaman velkakirjan arvo on tässä tilanteessa laskenut jälkimarkkinoilla, sillä saatavilla olisi myös tämä korkeamman korkotuoton lupaava velkakirja. Joutuessaan myymään velkakirjansa jälkimarkkinoilla sijoittaja ei tässä tilanteessa luultavasti saa velkakirjasta yhtä suurta hintaa, kuin on siitä hankintahetkellä maksanut. Sijoittaja voi tietenkin pitää velkakirjan myös itsellään koko sen juoksuajan. Mikäli hän ei myy velkakirjaansa, hän saa sovitut korkotuotot sijoituksestaan ja sijoittamansa pääoman eräpäivänä takaisin. Näin toimittaessa korkoriski ei vaikuta sijoittajaan. Korkoriski realisoituu joukkovelkakirjalainoissa vain, jos ne joudutaan myymään pois kesken niiden juoksuajan.

Likviditeettiriski velkakirjan osalta voi konkretisoitua, mikäli markkinoilla tapahtuu jotain yllättävää. Yllättävät negatiiviset tapahtumat voivat aiheuttaa sen, että velkakirjat eivät mene kaupaksi jälkimarkkinoilla kuten ennen. Tällainen tilanne syntyi esimerkiksi vuonna 2008, kun normaalitilanteessa helposti jälkimarkkinoilla rahaksi muutettavat valtioiden velkakirjat jäivät käteen finanssikriisin yllättäessä länsimaat. (Pesonen 2011, 88.) Valtioiden liikkeelle laskemat velkakirjat on kuitenkin yleensä nähty riskittömimpinä sijoitusvaihtoehtoina. Riskittömyys perustuu siihen olettamukseen ja tietoon, että valtiolla on verotusoikeus kansalaisiaan kohtaan. Valtion tulisi pystyä kaikissa olosuhteissa selviytymään velvoitteistaan. (Kallunki ym. 2007, 98.)

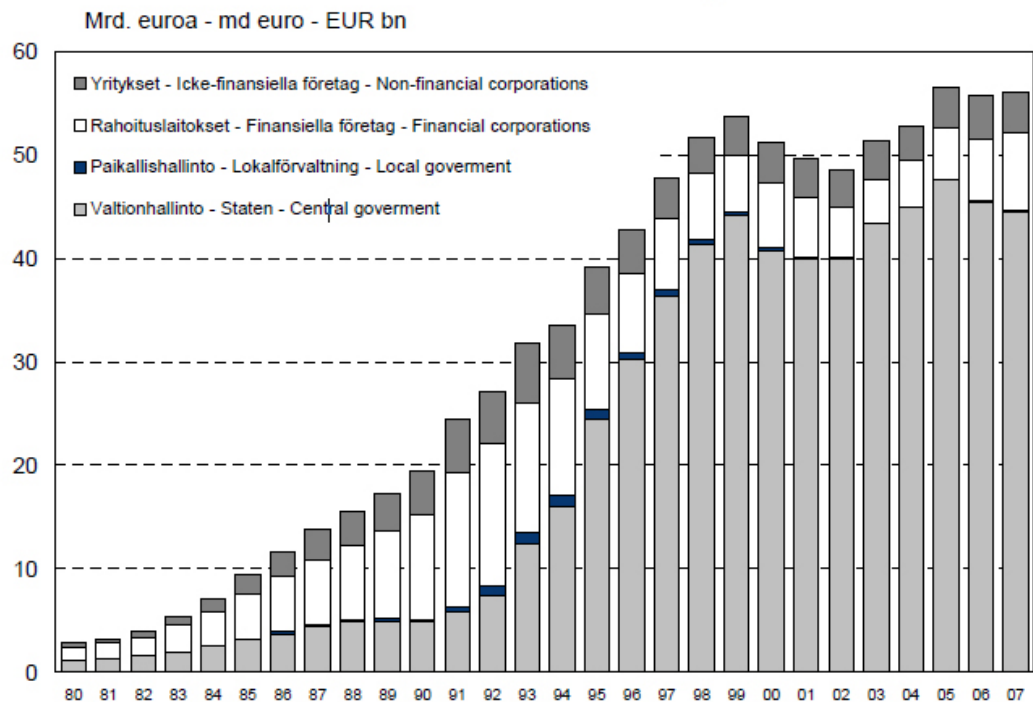
Viime vuosina on kuitenkin nähty, että myös valtiot voivat ajautua maksuvaikeuksiin. Esimerkiksi vuonna 2010 eurooppalaisten valtioiden luottoluokitukset ja riskitasot muuttuivat lähes kertaheitolla, kun luottoluokittajat alkoivat epäillä Kreikan, Espanjan ja Italian velanmaksukykyä. Näiden maiden velkakirjojen korkotasot ampaisivat tässä tilanteessa yhtäkkiä ylöspäin. Velkakirjalainoihin liittyvien riskien kuvaamista varten on luottoluokittajia, jotka luokittelevat eri yritysten ja yhteisöiden sekä valtioiden kykyä selviytyä veloistaan. (Pesonen 2011, 85.) Luokitukset toimivat sijoittajan tukena ja auttavat valitsemaan tietyn riskitason velkakirjalainoja.

Pitkäaikaisiin korkosijoituksiin voidaan sijoittaa yleensä pienemmällä pääomalla suoraan kuin lyhytaikaisiin korkosijoituksiin. Vähimmäissijoitus vaihte-

lee tavanomaisimmin 1000–50 000 euron välillä. (Pesonen 2011, 91.) Yleisimpiä velkakirjojen liikkeellelaskijoita ovat julkisyhteisöt, pääasiassa valtiot. Myös rahoituslaitokset eli pankit laskevat liikkeelle tasaisin väliajoin asiakkaidensa merkittäväksi omia joukkovelkakirjalainojaan. Vakaavaraisten pankkien liikkeelle laskemat velkakirjat ovat suhteellisen riskittömiä sijoitusvaihtoehtoja. Velkakirjalainat ovat yleistyneet yhteisöjen ja yritysten rahoituksen hankintakanavina viime vuosikymmeninä. Suomen valtio on velkaantuneisuutensa rajun kasvun myötä laskenut joukkovelkakirjalainoja paljon enemmän liikkeelle 2000-luvulla kuin esimerkiksi 1990-luvulla. (Kallunki ym. 2007, 101.) Alla oleva kuva havainnollistaa Suomen joukkovelkakirjalainojen kantaa ja kehitystä menneinä vuosikymmeninä.

Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen kanta

Uttestående masskuldebrevslån emitterade i Finland – Outstanding amount of bonds issued in Finland

Kuvio 5. Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen kanta (ks. Suomen Pankki 2008)

Suomen Pankin tilastojulkaisusta voi selvästi nähdä, että Suomen valtio on lisännyt joukkovelkakirjalainakantaansa vuosittain rajusti vuodesta 1992 vuoteen 2007 asti. Kehitys tästä eteenpäin on tuskin ollut laskeva vuonna 2008 alkaneen talouskriisin seurauksena. Mielenkiintoisena seikkana voi panna merkille, että rahoituslaitokset ovat suuresti onnistuneet vähentämään joukkovelkakirjalainakantaansa. Tästä voisi tehdä johtopäätöksen, että pankit

ovat onnistuneet kasvattamaan vakavaraisuuttaan. Ulkopuoliselle markkina-rahoitukselle ei ole tällöin ollut yhtä paljon tarvetta.

Kokonaisuudessaan joukkovelkakirjalainamarkkinat ovat kuitenkin viime vuosikymmeninä kasvaneet merkittävästi. Yhä useammalla sijoittajalla on joko suoraan tai rahasto-omistuksen kautta hallussaan valtioiden tai yksityisen sektorin, kuten rahoituslaitosten tai yritysten liikkeelle laskemia joukkovelkakirjalainoja. Yhteenvetona voi todeta, että korkosijoitukset sijoitusmuotona sopivat sijoittajalle, jolle tärkeintä on riskien hallinta ja tasainen tilitalletusta korkeampi tuotto-odotus.

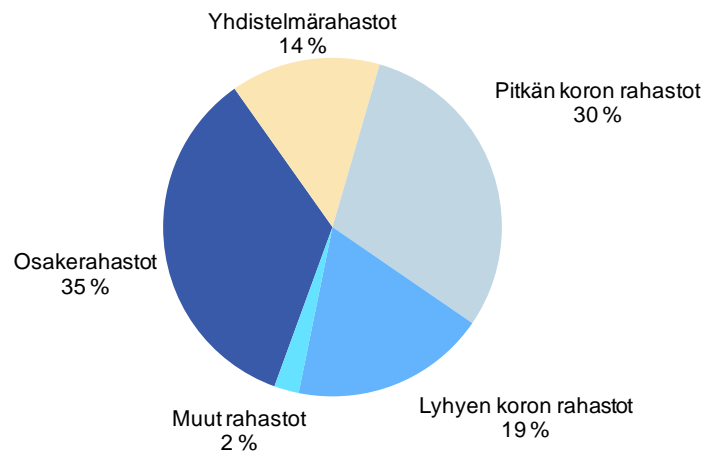
5. SJOITTAMINEN RAHASTOIHIN

5.1 Rahastot ja niiden kysynnän kehitys

Sijoitusrahasto on sijoituskohde, jossa ammattimainen salkunhoitaja sijoittaa rahasto-osuuden hankkijan varallisuutta sopiviin kohteisiin. Sijoitusrahastojen perusajatuksena on, että sijoittajat jättävät varansa rahastoyhtiöiden hoidettaviksi sen sijaan, että sijoittaisivat ne itse erilaisiin arvopapereihin. Rahastoyhtiön rahastojen hoidosta vastaa nimetty henkilö eli salkunhoitaja. (Lindholm ym. 2010, 117.) Rahastoyhtiöiden kautta rahastoihin sijoittava saa käyttöönsä ammattimaisen salkunhoitajan, jonka toimeentulo riippuu sijoittajan rahojen menestyksekkäästä sijoittamisesta. Kuten aikaisemminkin todettiin, tavallinen sijoittaja pystyy sijoittamaan rahastojen kautta huomattavasti suuremmille markkinoille (esimerkiksi korkomarkkinoille), kuin hän muutoin suoraan pystyisi omalla pääomallaan. Sijoitusrahastot voi jakaa pääasiassa kolmeen eri tyyppiin sijoituskohteen mukaan: osakerahastoihin, korkorahastoihin ja näiden yhdistelmiin eli yhdistelmärahastoihin, jotka sisältävät sekä korko- että osakesijoituksia. (Lindholm ym. 2010, 117.)

Finanssialojen keskusliiton 31.1.2012 julkaiseman markkinakatsauksen perusteella nähdään, että suurin osa rahastosijoituksista kohdistuu tällä hetkellä osakerahastoihin sekä pitkäkoron rahastoihin. Näiden kahden rahastolajin suosiota voi selittää, se että rahastoihin säästetään pitkällä tähtäyksellä esimerkiksi kuukausittain tietty summa. Osakkeisiin sijoittaminen taas on monesti järkevin vaihtoehto sijoitettaessa pitkällä aikavälillä. Tämä johtuu osakkeiden historiallisesti parhaasta tuotosta, sillä osakkeet yleensä tuottavat parhaiten pitkällä aikavälillä. Rahastojen kautta sijoitettaessa pystytään myös hyvällä hajauttamisella ja harkituilla sijoituspäätöksillä pienentämään osakesijoituksiin kohdistuvia riskejä. Pitkäkoron rahastot sopivat myös pitemmän sijoitushorisontin omaavalle sijoittajalle, jolla kuitenkin on osakesijoittajaan verrattuna pienempi riskinsietokyky.

Rahastopääoman jakautuminen Suomessa 31.1.2012

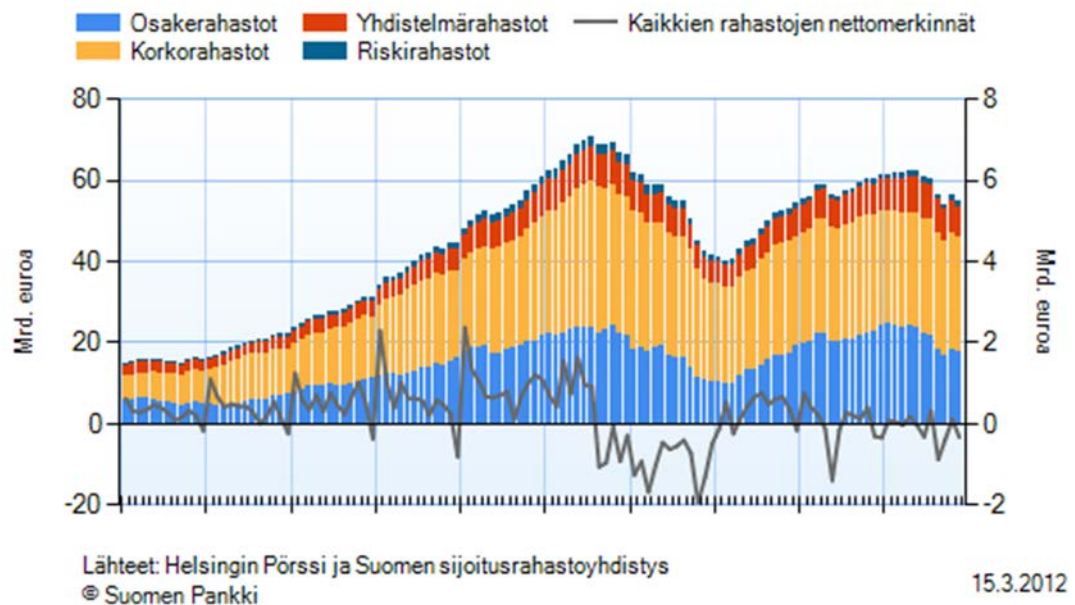
Kuvio 6. Rahastopääoman jakautuminen Suomessa (ks. Finanssialan keskusliitto 2012)

Rahastojen kautta sijoittaja voi siis sijoittaa varojaan erilaisiin sijoitusmuotoihin sekä yhdistellä niitä. On olemassa lukuisia rahastoja, jotka ovat suunnatut eri sijoitustyyppin sijoittajille ja erilaisen riskinottohalukkuuden omaaville sijoittajille. Rahastot pystytään erottamaan toisistaan helposti perehtymällä pankkien julkaisemiin rahastoesitteisiin tai lukemalla pankkien kotisivuilta internetistä rahastojen sijoituspolitiikasta. Suomessa kaikkien rahastojen on ilmoitettava harjoittamansa sijoituspolitiikka, josta selviää muun muassa, sijoitetaanko rahaston varat osakkeisiin, korkomarkkinoihin vai molempiin. Rahastojen sijoituspolitiikasta käy myös ilmi, mikä on rahaston sijoitusten maantieteellinen jakauma, mikä on rahaston vertailuindeksi ja jakaako rahasto esimerkiksi tuotto-osuuksia. (Puttonen–Repo 2011, 31.)

Maantieteellisellä hajauttamisella pyritään pienentämään rahaston riskejä, sillä maantieteellisesti hajautettu rahasto on vähemmän altis pörssikurssien heilahteluille. Vertailuindeksi rahastoissa taas tarkoittaa indeksiä, johon rahaston tuottoa verrataan (Sijoitusrahastot.org 2012). Yksi esimerkki indeksistä, jota esimerkiksi Helsingin pörssiin sijoittavat rahastot saattaisivat käyttää, on OMX Helsinki Cap -indeksi. Se on indeksi, joka seuraa Helsingin pörssin kehitystä.

Osa rahastoista jakaa niin sanottuja tuotto-osuuksia. Tuotto-osuus maksetaan sijoittajalle vuosittain, ja sitä verotetaan pääomatulona. Sijoittajan kannalta ei ole välttämättä merkityksellistä, jakaako rahasto tuotto-osuutta vai ei. Rahasto-osuuden arvo yleensä laskee jaetun tuotto-osuuden verran. Yhtä hyvin rahastosijoittaja voisi kerran vuodessa itse myydä rahasto-osuuksiaan haluamansa verran pois. (Puttonen–Repo 2011, 32–33.) Sijoitusrahastojen kautta sijoitettaessa on korko- ja osakesijoitusten yhdistämisen mahdollisuuden lisäksi selkeänä etuna ammattilaisen tekemät sijoituspäätökset, joiden pohjana yleensä aina ovat kattavat riski- ja tuottoanalyysit. Sijoitusrahastojen suosio on ollut viimeisten vuosikymmenten ajan hurjassa nousussa. Suomen Pankin julkaisemasta diagrammista voi selvästi havaita, kuinka räjähdysmäisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana rahastopääomat ovat Suomessa kasvaneet. Kuviossa näkyy myös selvästi rahastopääomien notkahdus vuoden 2008 finanssikriisin seurauksena, jolloin pörssikurssit laskivat rajusti.

Suomessa rekisteröityjen sijoitusrahastojen koko rahastotyypeittäin ja nettomerkinnot

Kuvio 7. Sijoitusrahastojen nettomerkinnot Suomessa 2002–2012 (ks. Suomen Pankki 2012)

Myös pankeissa ja pankkiiriliikkeissä on huomattu lisääntynyt kysyntä rahastomerkinnoissä 2000-luvulla. Rovaniemen Handelsbankenin sijoituspäällikkö Sami Hiltunen kuvaa 2000-luvulla tapahtunutta rahastosijoittamisen kysyn-

nän kasvua asiakkaidensa keskuudessa räjähdysmäiseksi. Hän kertoo, että rahastosijoittamisen kasvun taustalla on kuluttajien mielikuva ja lisääntynyt kokemus siitä, että varojen sijoittaminen etenkin rahastoihin on kannattavampaa kuin niiden makuuttaminen pelkällä pankkitilillä. Hiltunen mainitsee myös rahastosijoittamisen kautta saatavan maantieteellisen hajautuksen rahastosijoittamisen keskeiseksi eduksi. (Hiltunen 2012.)

5.2 Rahastosijoittamisen aloittaminen

Opinnäytetyötä varten haastatteleman Rovaniemen Handelsbankenin sijoituspäällikkö Sami Hiltusella on sijoitusosalta työkokemusta kymmenen vuoden ajalta. Hiltunen on valmistunut Lapin yliopistosta kauppatieteiden maisteriksi ja tehnyt pro gradunsa Suomeen rekisteröityjen rahastojen kiertonopeuksista ja niiden sisäpiiritietoudesta. Hänelle rahastojen kehitys menneinä vuosina ja niiden toiminta on tuttu asia. Hiltunen mainitsee yleiseksi ennakkoluuloksi sijoitustoimintaa aloitettaessa mielikuvan rahastosijoittamisen kalleudesta. On totta, että rahastosijoittaja maksaa rahastosijoituksistaan muutama prosenttiyksikön suuruisen hallinnointipalkkion tai merkinnöistään merkintäpalkkion (ei yleensä peritä kuukausisäästäjältä). Vastineeksi rahoilleen sijoittaja kuitenkin saa rahastosijoittamisen kautta monenlaisia etuja, mikä aloittelevan sijoittajan on hyvä pitää mielessään. (Hiltunen 2012.) Näitä etuja kuvataan rahoituksen professorin Vesa Puttosen ja Arvopaperi-lehden päätoimittajan Eljas Revon teoksessa Miten sijoitan rahastoihin. Teoksessa esitetään rahastosijoittamisen keskeisiksi eduksi muun muassa hajautus, likviditeetti, verottomuus, sekä valvonta (Puttonen–Repo 2011, 36–37). Etuja kuvataan seuraavasti:

Rahastoihin sijoitettaessa varat **hajautetaan** kattavasti. Rahastolaki määrää, että yhteen sijoituskohteeseen saa sijoittaa enintään 10 prosenttia rahastojen varallisuudesta. Rahastojen kautta saadaan myös kattavaa kansainvälistä hajautusta. Yksittäisen sijoituskohteen arvonmuutokset eivät vaikuta rahaston arvoon radikaalisti. Rahasto-osuuksia voi helposti ostaa ja myydä jokaisena pankkipäivänä, eikä rahasto-osuuksia ole sidottu mihinkään määräaikaan. Rahastojen esitteissä mainitaan tosin usein suositeltava sijoitus aika kullekin rahastolle. Rahastosijoituksia voi siis pitää erittäin **likvidinä** sijoituskohteena. (Puttonen–Repo 2011, 36–37.)

Rahastot voivat käydä kauppaa ilman, että niiden myyntivoittoa verotetaan, sillä rahastot eivät ole verovelvollisia. Ne eivät myöskään maksa lähdeveroa korkotuotoistaan. Rahasto-osuuden omistaja maksaa veroa myyntivoitostaan vasta sitten, kun lunastaa rahasto-osuuden itselleen. Rahastossa sijoituksia voidaan tehdä **verottomana** tietyin edellytyksin. Suomen finanssivalvonta valvoo suomalaisia rahastoja ja varmistaa, että rahastoyhtiöt noudattavat lakeja ja asetuksia. Tämä takaa rahastosijoittajalle hyvän sijoittajansuojan. Rahastojen toimintaan ja kaupankäyntiin kohdistuu kuluttajan kannalta oleellinen seikka, **viranomaisvalvonta**. (Puttonen–Repo 2011, 36–37.)

Rahastosijoittamisen aloittaminen on Hiltusen mukaan otollisinta, kun oma tulotaso on vakiintunut esimerkiksi siirryttäessä työelämään. Tällöin säästäminen onnistuu hyvin sijoittamalla kuukausittain pieni osa palkasta rahasto-osuuksiin. Hän muistuttaa säännöllisen rahastosäästämisen alentavan suhdannevaihteluiden luomaa riskiä. Hiltunen toteaa omien kokemustensa ja tutkimustensa perusteella rahastosäästämisen olevan tavallisen kuluttajan kannalta lähestulkoon aina järkevin sijoitusmuoto, kun sijoitettava varallisuus ei ylitä noin kymmenen tuhannen euron rajaa. Tämä johtuu hänen mukaansa suureksi osaksi siitä, että rahoitusteorian mukaan hyvin hajautettuun osakesalkkuun tulisi hankkia vähintään kymmenen yhtiön osakkeita sekä huolehtia hajauttamisesta maantieteellisesti ja toimialakohtaisesti. Rahastosijoituksessa saa varoilleen aina kattavan hajautuksen. (Hiltunen 2012.)

5.3 Erilaiset rahastot ja niiden tuotto-odotukset

Erilaisia rahastoja on olemassa lukemattomia. Rahastoa valitessaan sijoittajan kannattaa oman riskitasonsa ja tuotto-odotustensa selvitettyään kysyä esimerkiksi pankkien asiakasvastaavilta sopivaa rahastoa. Rahastojen vertailu onnistuu helposti myös tutkailemalla itsenäisesti rahastojen tarjontaa pankkien verkkosivujen kautta.

Sopivaa rahastoa etsiessään sijoittajan on ensiarvoisen tärkeää tietää eri rahastotyyppien riskitasot ja niiden yleiset tuotto-odotukset. Lähtökohtana voi pitää, että matalan riskitason rahastot sijoittavat yleensä korkomarkkinoille. Korkomarkkinoille sijoittavat rahastot jakaantuvat edelleen lyhyen ja pitkän koron rahastoihin.

Lyhyen koron rahastoissa on korkorahastoista pienin riski, ja niitä voi verrata riskittömään sijoituskohteeseen (Kallunki ym. 2007, 133). Esimerkki riskittömästä sijoituskohteesta voi tässä tapauksessa olla määräaikainen tilitalletus. Pitkän koron rahastot sijoittavat velkakirjoihin, joiden juoksuaika on pitempi kuin lyhyen koron rahastoissa. Pitkän koron rahastot tuottavat yleensä lyhyen koron rahastoja paremmin, mutta niiden riski on suurempi kuin lyhyen koron rahastoilla. Korkorahastot voivat olla myös niin sanottuja keskipitkän koron rahastoja, jotka sijoittuvat riski- ja tuottotasoiltaan lyhyen ja pitkän koron rahastojen välille. (Kallunki ym. 2007, 133.)

Esimerkiksi Handelsbankenin rahastoyhtiön pitkän koron rahasto Euro-obligaatio on tuottanut omistajilleen viimeisen kolmen vuoden aikana keskimäärin 3,88 prosenttia. Rahasto sijoittaa valtioiden ja yritysten liikkeelle laskemiin euromääräisiin korkopapereihin eli joukkovelkakirjalainoihin. Rahaston tavoitteena on ylittää pitkällä aikavälillä euroalueen valtionobligaatiomarkkinoiden tuotto. Keskimääräinen yhden sijoituksen juoksuaika vaihtelee rahastossa markkinatilanteen mukaan kahdesta kymmeneen vuoteen. (Handelsbanken 2012.)

Suuremman riskitason mutta myös korkeamman tuotto-odotuksen rahastoja ovat osakerahastot. Osakerahastojen keskinäisessä sijoituspolitiikassa on huomattavia eroja, jotka syntyvät rahastojen sijoituskohteiden perusteella. Osakerahasto voi sijoituspolitiikkansa mukaisesti sijoittaa esimerkiksi vain suomalaisten tai vain aasialaisten yritysten osakkeisiin. Osakerahasto voi sijoittaa myös vain tiettyyn toimialaan tai jonkin muun kriteerin perusteella valittuihin tiettyihin yrityksiin. (Kallunki ym. 2007, 135.) Osakerahastot voivat myös sijoittaa esimerkiksi vain kasvuyhtiöihin tai vain arvoyhtiöihin (Puttonen–Repo 2011, 67). Kasvu- ja arvoyhtiöistä on kerrottu tarkemmin luvussa 3.

Esimerkiksi Handelsbankenin rahastoyhtiön America Shares -rahasto on puhdas osakerahasto, joka sijoittaa varansa pääasiassa yhdysvaltalaisen yritysten osakkeisiin (rahaston sijoituspolitiikan mukaisesti osa sijoituksista voi olla kanadalaisten ja meksikolaisten yritysten osakkeissa). Tavoitteena rahastolla on ylittää amerikkalaisten osakemarkkinoiden tuotto. Rahaston sijoituspäätösten pohjalla on kattava yritysکوhtainen tilinpäätöstiedoista saa-

tujen avainlukujen analysointi. Rahasto on tuottanut omistajilleen viimeisen kolmen vuoden aikana keskimäärin 23,14 prosenttia. (Handelsbanken 2012.)

Yhdistelmärahastot ovat korko- ja osakerahastojen yhdistelmiä. Niiden riskit ovat yleensä pienemmät kuin puhtaassa osakerahastossa mutta suuremmat kuin yksinomaan korkomarkkinoille sijoittavassa rahastossa. (Kallunki ym. 2007, 134.) Yhdistelmärahastot vaihtavat osake- ja korkosijoitusten painotusta markkinatilanteen mukaan. Esimerkiksi noususuhdanteessa yhdistelmärahaston sijoituksissa voi olla enemmän painotusta osakkeissa. Rahaston korko- ja osakesijoitusten väliset painotukset ja niiden vaihtelurajat määritellään rahaston säännöissä. (Puttonen–Repo 2011, 70.)

Esimerkki yhdistelmärahastosta, joka sijoittaa sekä osake- että korkomarkkinoille sijoittamalla muihin rahastoihin, on Handelsbankenin rahastoyhtiön Active 50 -rahasto. Se sijoittaa varojaan ainoastaan eurooppalaisiin korkorahastoihin, mutta osakesijoituksia se voi sijoituspolitiikkansa mukaan tehdä pohjoismaisiin sekä kansainvälisiin osakerahastoihin. Tavoitteena rahastolla on saavuttaa pitkällä aikavälillä hyvä tuotto keskitason riskillä. Rahasto on tuottanut omistajilleen viimeisen kolmen vuoden aikana keskimäärin 14,61 prosenttia. (Handelsbanken 2012.)

5.4 Rahastosijoittamisen riskit

Kun sijoitetaan rahastoihin, on hyvä pitää mielessä niihin liittyviä riskejä. Rahastoissa on hajauttamalla pienennetty tehokkaasti yksittäisten sijoituskohdeiden mukanaan tuomaa arvonalentumisen riskiä, mutta silti niihin, kuten kaikkeen sijoitustoimintaan, liittyy aina myös riskejä.

Yleisimmistä riskeistä, joita olen käsitellyt luvussa 2, kohdistuu varsinkin korkorahastoihin oleellisesti korkoriski. Yleisen korkotason noustessa korkorahaston arvo laskee ainakin lyhyellä aikavälillä. Varsinkin yritysten velkapapereihin sijoittavat korkorahastot sisältävät myös konkurssiriskin. (Pesonen 2011, 133.)

Liike- ja markkinariskit sisältyvät kaikkiin rahastosijoituksiin. Mikäli tiettyyn toimialaan sijoittavan rahaston toimialassa tapahtuu yllättäviä muutoksia, esimerkiksi kohdemaiden poliittisessa ympäristössä (kuten liiketoimintaa vaikeuttavien tai muuttavien lakien säätäminen) tai kuluttajakäyttäytymisessä,

voivat muutokset heijastua rahaston tuottoon. Markkinariski voi konkretisoitua myös koko markkinoita koskevassa jyrkässä laskusuhdanteessa. Myös muut yllättävät muutokset markkinoilla, esimerkiksi sodat tai luonnonmullistukset, voivat vaikeuttaa rahastojen toimintaa oleellisesti.

6. VAKUUTUSSIDONNAINEN SIJOITTAMINEN

6.1 Sijoitusvakuutukset

Pankit ja pankkiiriliikkeet markkinoivat nykyään aktiivisesti asiakkailleen erilaisia säästö-, sijoitus- ja eläkevakuutus tuotteita. Varsinkin alussa voi kuluttajasta ajatus tuntua kummalliselta: Miksi minulle markkinoidaan vakuutusta, vaikka etsin itselleni sopivaa säästömuotoa?

Vastaus on yksinkertainen. Vakuutusmuotoisessa sijoittamisessa pystytään käytännössä sijoittamaan samoihin yleisimpiin sijoituskohteisiin kuin suoraan ilman vakuutustakin. Vakuutussidonnaiset sijoitukset eroavat suorista sijoituksista oleellisesti siten, että vakuutuskuoressa tehtyihin sijoituksiin kohdistuu vero- ja merkintäetuja. Sijoitusvakuutuksen kautta voi merkitä rahastoja, osakkeita ja obligaatioita. (Kallunki ym. 2007, 124–131.) Sijoittajan asioidessa pankissa hänelle saatetaan tarjota joko sijoitus- tai säästövakuutusta, mutta käytännössä ne ovat yksi ja sama tuote. Nimitystä säästövakuutus käytetään, mikäli vakuutukseen on tarkoitus kuukausittain säästää samalla tavalla kuin esimerkiksi kuukausittaiseen rahastosäästöön. Jos taas tehdään kertamerkintä ja sijoitetaan vain tietty summa, käytetään tuotteesta nimitystä sijoitusvakuutus. (Finanssivalvonta 2010.)

Vakuutukseen sijoitettu summa maksetaan vakuutuksen eräännyttyä tuottoineen sijoittajalle. Vakuutuksen erääntymisajankohta päätetään vakuutusta tehdessä. Se voi olla esimerkiksi viisi, 10 tai 25 vuotta eteenpäin vakuutuksen tekemisestä. Vakuutuksen voi yleensä myös milloin tahansa lunastaa takaisin pääomineen, joten sijoittajan ei ole pakollista odottaa erääntymisajankohtaan asti käyttääkseen varojaan. Ennenaikaisesta vakuutuksen lunastamisesta tai päättämisestä tosin saatetaan periä pienimuotoinen takaisinnostokulu. (Finanssivalvonta 2010.) Sijoitusvakuutukselle voi määrätä myös edunsaajan, jolle sijoitusvakuutuksessa olevat varat sen erääntymishetkellä maksetaan. Edunsaajan nimeäminen yhdessä sijoitusvakuutuksen veroetujen kanssa mahdollistaa tehokkaan perintö- ja lahjaveron suunnittelun. (Pörsissätiö 2011, 14.)

Sijoitusvakuutuksiin liitetään yleensä henkivakuutusturva, jolloin määrätään myös edunsaaja. Edunsaaja saa kuolemantapauksen sattuessa vakuutusyhtiöltä vakuutukseen sijoitetun summan suuruisen korvauksen. Jos henkiva-

kuutusturvaa ei ole liitetty sijoitusvakuutukseen, jäävät kuolemantapauksen sattuessa henkilön vakuutuksessa olevat varat vakuutusyhtiöön jaettavaksi muiden vakuutuksenottajien kesken. (Finanssivalvonta 2010.)

Sijoitusvakuutuksesta voi lahjoittaa lähiomaiselle kolmen vuoden välein ilman veroseuraamuksia 8500 euroa (Pörssisäätiö 2011, 16). Handelsbankenin Sami Hiltunen kuvailee vakuutussidonnaisen sijoituksen tekevän kuluttajan olevan tyypillisesti keski-ikäinen tai lähellä keski-ikää. Tällaisella kuluttajalla on tulevaisuudessa lahjoitustarpeita esimerkiksi itselle tulevan perinnön kautta, tai hän haluaa säästää verotehokkaasti lapselleen tai lapsenlapselleen. (Hiltunen 2012.) Hiltusen näkemyksen vahvistaa Handelsbankenin konsernin vakuutusyhtiö LIV:n myyntijohtaja Inkeri Skogster haastattelussa. Skogster lisää tyypillisimmän vakuutuksenottajan profiiliin aktiivisesti salkkuaan hoitavan sijoittajan, sillä esimerkiksi vakuutuksen sisällä tehdyistä rahastomerkinnoistä ei peritä merkintäpalkkiota. Sijoitusvakuutuksen sisällä saavutettuja myyntivoittoja ei myöskään veroteta. (Skogster 2012.)

Opinnäytetyötäni varten haastatteleman Handelsbankenin vakuutusyhtiön LIV:n myyntijohtaja Inkeri Skogster kertoo haastattelussa, että hänen kokemustensa valossa jopa 60 prosentilla kaikista kuluttajista olisi olemassa selvä tarve vakuutussidonnaiselle sijoitustuotteelle. Hänen mukaansa sijoitusvakuutuksiin sijoittaneet asiakkaat ovat keskimäärin todella tyytyväisiä sijoitusvakuutusten kautta saamiinsa tuottoihin ja veroetuihin. Skogsterin mukaan sijoitusvakuutusten suosio on kasvanut viime vuosina räjähdysmäisesti. (Skogster 2012.)

6.2 Eläkevakuutukset

Eläkevakuutukset ovat toinen vakuutussidonnaisen sijoittamisen muoto, jonka suosio on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Eläkevakuutusten tavoitteena sijoittajan näkökulmasta on joko aikaistaa eläkkeelle siirtymisen mahdollisuutta tai täydentää lakisääteistä eläketurvaa. (Kallunki ym. 2007, 129.)

Eläkevakuutusten kasvanut suosio perustuu pitkälti myös eläkevakuutuksiin liittyviin veroetuihin. Yksityishenkilö voi nimittäin vähentää omassa verotuksessaan eläkevakuutuksen maksut. (Kallunki ym. 2007, 130.) Vähennyskelppoisuuden edellytyksenä tosin on, että eläkkeen alkamiseksi on sovittu alin-

taan työeläkelain mukainen yleinen työeläkeikä, joka tällä hetkellä on 62 vuotta. Maksut voidaan vähentää pääomatuloista enintään 5000 euroon saakka vuodessa. (Pörssisäätiö 2011, 14.)

Eläkevakuutuksiin sijoitettaessa on tärkeää tiedostaa, että ne soveltuvat yleensä vain sellaiselle sijoittajalle, jolla ei ole tarvetta nostaa varojaan pois vakuutuksesta ennen eläkkeen alkamista. Nostamisen mahdollisuus on eläkevakuutuksissa tiukasti rajattu. Eläkevakuutuksiin sisältyy yleensä ehto, jonka mukaan vakuutuksenottaja voi nostaa ennen eläkeiän alkamista varansa pois vakuutuksesta vain, jos jokin seuraavista ehdoista täyttyy:

- Vakuutuksen ottaja on ollut työttömänä vähintään vuoden
- Vakuutuksen ottaja jää pysyvästi työkyvyttömäksi
- Vakuutuksen ottajalle tulee avioero
- Vakuutuksen ottajan puoliso kuolee

Eläkevarojen nosto on rajattu myös niin, että eläkettä maksetaan vakuutuksesta vähintään kuudesta kymmeneen vuotta riippuen siitä, kuinka pitkään työuraansa jatkaa. (Veronmaksajat 2011.)

Kokonaisuudessaan eläkevakuutus on hyvä tuote henkilölle, joka haluaa hyötyä markkinoiden noususta pitkällä aikavälillä ja kerryttää lisäeläkettä itselleen vaivattomasti. Eläkevakuutuksiin sijoittavan kuluttajan ei välttämättä tarvitse olla erityisen perehtynyt sijoitusmarkkinoiden toimintaan. Eläkesäästäminen onnistuu toki myös muita sijoitustuotteita hyödyntäen. Eläkevakuutuksen avulla eläkepäiviä varten säästävä kuluttaja saa itsellensä varmistuksen, että rahat ovat vasta eläkkeelle siirryttäessä käytössä eikä niitä tule tuhlatuksi muualle sitä ennen. Itse valitsisin eläke- tai sijoitusvakuutukseen osakkeita tai osakerahastoja. Niiden sijoitusmuotojen sijoitushorisontti on sen verran pitkä, että osakesijoituksia kannattaisi suosia. Osakesijoitukset ovat myös tilastojen valossa pitkällä tähtäyksellä tuottaneet parhaiten.

7. RISKEIHIN VARAUTUMINEN JA SIOITUSTEN VEROTUS

7.1 Allokaatio ja hajauttaminen

Sijoitustoiminnan olennaisimpia käsitteitä ja elementtejä on riski, kuten jo aiemmin on todettu. Ilman riskejä ei ole tuottoja, ja riski kannattaa mieltää voiton mahdollisuudeksi.

Handelsbankenin vakuutusyhtiön myyntijohtaja Inkeri Skogster painottaa haastattelussa hajauttamisen ja varsinkin allokaatiopäätösten merkitystä sijoitustoiminnan riskien hallinnassa. Skogsterillä on viidentoista vuoden kokemus sijoitustoiminnasta. Hän kertoo kokemustensa valossa sijoitustoiminnan onnistumisen ja tavoitteiden täyttymisen riippuvan kolmen asian läpikäynnistä ja toteuttamisesta. 1) Määritellään sijoittajan sijoitusprofiili eli mikä on sijoittajan riskinottohalukkuus ja tuotto-odotus. 2) Huolehditaan allokaatiosta ja hajauttamisesta. 3) Valitaan kumppani eli yritys, jonka kautta sijoitetaan. (Skogster 2012.)

Allokaatiolla tarkoitetaan sijoitettavan varallisuuden jakamista eri kohteiden välillä. Allokaatiopäätöksen tärkein tekijä on yleensä juuri sijoittajan oma riskinottohalukkuus. Esimerkiksi matalan riskinottohalukkuuden omaava sijoittaja sijoittaa suurimman osan varallisuudestaan korkorahastoihin ja vain vähän tai ei ollenkaan osakkeisiin. Vastaavasti taas korkeamman riskinsietokyvyn omaava sijoittaja sijoittaa selvästi suuremman osan varoistaan osakkeisiin ja vain vähän korkotuotteisiin. Allokaatiopäätökset tehdään monesti pitkän ajan sijoitustoiminnalle, ja sijoitustuotteita vaihdeltaessa pyritään noudattamaan asetettua allokaatiostrategiaa. (Kallunki ym. 2007, 55–56.) Monet pankit ja pankkiiriliikkeet antavat asiakkailleen suosituksia heidän näkemyksensä mukaisista allokaatioratkaisuista eri markkinatilanteissa.

Hajauttamisen perusidea ja lähtökohta on, että yksittäiselle osakkeelle voi käydä lähes miten tahansa. Hajauttaminen liittyy siis ensisijaisesti osakesijoittamiseen. Hajautus suositellaan toteutettavaksi toimialoittain ja maantieteellisesti sekä ottamalla salkkuun sekä kasvu- että arvoyhtiöitä. Korkotuotteissa hajauttaminen puolestaan tarkoittaa sijoitusten hajauttamista eri yritysten ja valtioiden velkakirjoihin. Myös ajallinen hajauttaminen on suositeltavaa eli osakkeiden hankkiminen nouseviin ja laskeviin kursseihin. (Pesonen 2011, 29–30.)

Hajauttamisella voi siis ensisijaisesti pienentää tehokkaasti yksittäiseen osakkeeseen liittyvää yritysrisiä eli yksittäisen yrityksen kannattavuuden tai toiminnan heikkenemisestä aiheutuvaa osakkeen arvonlaskua. Hajauttamisella ei kuitenkaan voi pienentää tai poistaa kokonaan markkinariskiä eli sitä riskiä, että koko markkinat heilahtelevat ja aiheuttavat osakekurssien laskua. (Nikkinen ym. 2002, 45.) Kansainvälisellä hajauttamisella voidaan toki myös tätä riskiä pienentää. Hajauttamisella poistettavissa olevaa riskiä kutsutaan epäsystemaattiseksi riskiksi. Markkinariskiä eli riskiä, jota hajauttamalla ei voi pienentää, kutsutaan systemaattiseksi riskiksi. Noin kymmeneen eri yritykseen hajautettu salkku antaa sijoittajalle jo tuntuva suojaa osakkeiden epäsystemaattiselta riskiltä. On muistettava, että liika hajautus ei rahoitusteorian mukaisesti poista epäsystemaattista riskiä. Hajautuksen hyödyt ovat siis rajalliset. (Kallunki ym. 2007, 68–70.) Kuten rahastokappaleessa jo selvitettiin, voi piensijoittajalle olla alussa järkevintä hoitaa hajautus osakemarkkinoille sijoitettaessa rahastosijoittamisen kautta. Näin toimittaessa hajautuspäätökset tekee ammattilainen sijoittajan puolesta, eikä sijoittajan tarvitse käyttää yhtä paljon omaa aikaa vaativien yritysanalyysien laadintaan. Rahastoissa sijoittaja saa varoilleen kattavan hajautuksen aina ikään kuin ”kaupan päälle”.

7.2 Sijoitusten verotus

Sijoittamalla saadut tulot ovat pääasiassa joko pääomatuloveron tai lähdeveron alaista tuloa. Pääomatulona verotetaan esimerkiksi pörssiyhtiöstä saatua osinkotuloa, vuokratuloa, voitto-osuutta, henkivakuutuksen tuottoa, maaineksista saatuja tuloja sekä kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovutuksesta saatuja voittoja. Pääomatuloa on lähtökohtaisesti myös muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. (Verohallinto 2012.) Pääomatuloista voi vähentää tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot sekä erilaisia vähennyskelpoisia korkomenoja (Pörssisäätiö 2011, 8). Sellaisia ovat pääomatuloverotuksessa esimerkiksi yksityishenkilön maksamat lainojen korot.

Osakkeiden ja rahastojen kautta saadut myyntivoitot ovat pääomatuloveron alaista tuloa. Sijoittajan kannalta oleellista on muistaa verosäädöksissä mainittu poikkeus vuoden aikana arvoltaan alle 1000 euron suuruisista omaisuuden myynneistä. Sellainen myyntitulo on verovapaata, riippumatta siitä, pal-

jonko voittoa saadaan. (Pörssisäätiö 2011, 22.) Näin ollen myös osakkeita tai rahastoja voi myydä 1000 euron arvosta kerran vuodessa verovapaasti.

Sijoittajan voi olla joskus järkevää myydä osakkeita tai rahasto-osuuksia niiden arvon ollessa tappiolla, varsinkin jos on aihetta olettaa, että niiden arvo ei lähitulevaisuudessa nouse tai tappio vaikuttaa merkittävältä. Pääomatulo-verotuksessa voi nimittäin vähentää pääomatuloihin kohdistuvia menoja ja myös tappioita. Myyntitappiot kuitenkin vähennetään aina myyntivoitoista, ja ne voi vähentää niiden syntymisvuonna sekä kolmena seuraavana vuonna. Verotuksen kannalta ei ole väliä, minkä omaisuuslajin myynnistä tappiot tai voitot ovat syntyneet. (Pörssisäätiö 2012.) Esimerkiksi asunnon myynnistä saaduista voitoista voi verotuksessa vähentää samana tai kolmena edellisellä vuonna syntyneitä osakkeiden myynnistä aiheutuneita tappioita. Niiden erotuksena syntyy asunnon hinnasta saatu pääomaverotuksen alainen myyntivoitto.

Esimerkkinä myyntitappioiden vaikutuksesta verotukseen voidaan ottaa tilanne, jossa osakesijoittaja myy asuntonsa kuluvana vuonna 80 000 eurolla saaden kaupasta myyntivoittoa 10 000 euroa. Tästä 10 000 eurosta voi vähentää samana ja kolmena edellisenä vuonna tappiolla myytyjen osakkeiden aiheuttamat myyntitappiot, joita verotuksessa ei vielä ole vähennetty. Oletetaan, että osakkeiden myynnistä on aiheutunut edellisenä vuonna esimerkiksi 3000 euron suuruinen myyntitappio. Tässä tilanteessa vähennysten jälkeen verotettava voitto-osuus on 7000 euroa. Kun pääomavero on 30 prosenttia, syntyy maksettavaa veroa yhteensä $7000 \times 0,3$ eli 2100 euroa. Ilman tappioiden vähennystä maksettavaa veroa syntyisi yhteensä $10\,000 \times 0,3$ eli 3000 euroa. Tappioita vähentämällä säästetään esimerkkilaskelman kaltaisessa tilanteessa 900 euroa puhdasta rahaa.

Vähennyksiä ja tappioiden realisointeja mietittäessä on hyvä muistaa, kuinka tappio lasketaan. Tappio syntyy hankintahinnan ja myyntihinnan erotuksesta. Yksityishenkilö voi verotuksessa halutessaan käyttää todellisen hankintahinnan asemasta hankintameno-olettamaa. Hankintameno-olettamaa käytettäessä ilmoitetaan omaisuuden hankinta-aika. Hankintameno-olettaman suuruus riippuu tästä ajasta. Vähintään kymmenen vuotta omistetun omaisuuden hankintameno-olettama on 40 prosenttia myyntihinnasta. Alle kymmenen

vuotta omistetun omaisuuden hankintameno-olettama on 20 prosenttia myyntihinnasta. (Pörssisäätiö 2011, 23.) Joissakin tilanteissa voi olla verotuksen kannalta edullisempaa käyttää hankintameno-olettamaa todellisen hankintamenon sijasta.

Sijoittajan on oleellista seurata lähes vuosittain tapahtuvia muutoksia eri verojen säädöksissä. Viimeisin suuri muutos kohdistui pääomatuloveroprosenttiin, joka muutettiin vuodesta 2012 alkaen osittain progressiiviseksi. Pääomatuloveroluokkaan lisättiin nimittäin pääomatuloveroprosentti suurilla pääomatuloilla vuodessa ansaitseville. Yli 50 000 euron suuruiset pääomatulot verotetaan pääomatuloveroprosentilla 32. Alle 50 000 euron suuruiset pääomatulot verotetaan 30 prosentilla.

Lähdeveron alaista tuloa ovat esimerkiksi pankkien maksamat talletuskorot sekä velkakirjalainojen ja indeksilainojen kautta saadut tuotot. Lähdevero on niin sanottu lopullinen vero, johon ei voi kohdistaa vähennyksiä. Näin ollen tulonhankkimisesta aiheutuneita menoja ei lähdeverotuksessa voida vähentää. Lähdeveroa ei myöskään ilmoiteta veroilmoituksessa, vaan koron maksaja eli yleensä pankki perii sen suoraan samalla, kun korko maksetaan saajalle. (Pörssisäätiö 2011, 11.) Lähdeveron suuruus vuonna 2012 on 28 prosenttia. Korkotulojen lähdeverotus koskee ainoastaan luonnollisia henkilöitä ja kuolinpesien korkotuloja. (Suomen Yrittäjät 2012.)

Sijoitustoiminnassa myös verosuunnittelulla on osansa, ja taitava sijoittaja pystyykin huonosti toteutuneiden sijoitustensa realisoimisella oikeassa kohden mahdollisesti kasvattamaan omia tuottojaan tai ainakin merkittävästi pienentämään tappioitaan. Verotuksen tunteminen mahdollistaa ja tukee eri sijoitusmuotojen tuottojen vertailua ja auttaa tehokkaimman sijoitusvaihtoehdon etsimisessä.

8. LOPPUPÄÄTELMÄT

Opinnäytteessäni käsitellyt sijoitusmuodot soveltuvat kaikki aloittavalle sijoittajalle. Käsittelemäni sijoitusmuodot ovat tietyllä tapaa yksinkertaisia ja poikkeavat monimutkaisemmista sijoitusvaihtoehdoista kuten sertifikaateista, warranteista ja johdannaisista. Niihin sijoittavalla henkilöllä kannattaa olla sekä sijoituskokemusta että syvempää tietoa markkinoiden toiminnasta ja kansantaloudesta.

Sopivimman sijoitusmuodon valintaan vaikuttaa ensisijaisesti sijoittajan oma riskitaso, jonka on valmis kantamaan. Merkittävä tekijä on myös sijoittajan oma sijoitushorisontti eli kuinka kauan hän on valmis pitämään varojaan kiinni sijoituskohteessa, ennen kuin varat tarvitaan käyttöön. Käsittelemistäni sijoitusmuodoista sijoittaja voi tehokkaasti rakentaa normaalia tilitalletusta tuottavamman sijoituskokonaisuuden ja vaikkapa allokoimaan varansa niiden kesken riskitason pienentämiseksi.

Oma mielipiteeni on, että rahastosijoittaminen on monessa kohtaa tavalliselle sijoitustoimintaa aloittavalle henkilölle viisain vaihtoehto. Samaa mieltä ovat myös haastattelemani asiantuntijat, ja samaan suuntaan meneviä johtopäätöksiä voi tehdä rahastojen suosion kasvusta. Osakesijoitukset sopivat erinomaisesti myös aloittavalle sijoittajalle. Osakesijoitukset sopivat varsinkin sellaiselle sijoittajalle, joka tuntee jo markkinoiden toimintaa jonkin verran ja pystyy vertailemaan tehokkaasti ja asiantuntevasti yritysten toimintaa valitakseen osakesalkkuunsa oikeanlaisten arvo- tai kasvuyhtiöiden osakkeita.

Korkomarkkinoiden tuotteet, kuten velkakirjasijoitukset ja korkorahastot sopivat sijoittajalle, jolla on pieni riskitaso mutta joka pystyy sijoittamaan varansa ainakin vuodeksi kerrallaan. Nämä vaihtoehdot sopivat sijoittajalle, joka aiemmin on tottunut sijoittamaan varansa esimerkiksi pankkien määräaikaisiin tilitalletuksiin.

Sijoitustoiminta on usein tilitalletusta tuottavampi vaihtoehto ja oikein hoidettuna varsin riskitön. Järkevä sijoittaja, omasta varallisuustasostansa riippumatta, sijoittaa varojaan enemmän osakemarkkinoille talouden ollessa noususuhdanteessa. Laskusuhdannetta havaitessaan hän siirtää varojaan enemmän korkotuotteisiin. Korkomarkkinoille voi myös osakesijoittaja siirtää varojansa markkinoiden suhdannevaihteluiden aikana turvatakseen saavut-

tamiaa voittoja ja suojatakseen varojansa arvonlaskulta esimerkiksi inflaation takia. Tämä on myös laskusuhdanteessa järkevämpi vaihtoehto kuin varojen siirtäminen esimerkiksi pankkitalletukseen.

Sijoitustoiminnan aloittaminen on kuitenkin riippuvainen jokaisen omasta näkemyksestä parhaasta mahdollisesta sijoituskohteesta varoilleen. Merkitystä on myös sillä, minkälaisia menoja itsellään on lähitulevaisuudessa näköpiirissä. Monesti sanotaan, että tieto lisää tuskaa, mutta sijoitustoiminnassa tämä on päinvastoin. Perehtymällä eri sijoitusmuotoihin ja varsinkin aloittamalla sijoitustoimintaa uusi sijoittaja saa itselleen pikkuhiljaa tärkeitä tiedonmursia. Niiden avulla mahdolliset ennakkoluulot sijoitustoimintaa kohtaan häviävät ja tietotaito menestyksellisiin sijoitustoimiin lisääntyy.

Opinnäytetyöni teoria ja faktat perustuvat pääasiassa tarkkaan valikoitujen ja ajankohtaisten 2000-luvulla painettujen teosten ja tutkimuslaitosten tuottaman materiaalin hyödyntämiseen. Kvalitatiivisella menetelmällä toteutetut haastattelut toivat hyödyllisiä näkökulmia asiantuntijoilta, jotka työskentelevät kenttätasolla eli ovat kuluttajien kanssa suoraan tekemisissä. Omia mielipiteitäni olen esittänyt varsin paljon, kenties enemmän kuin laadulliseen tai määrälliseen tutkimukseen perustuvassa opinnäytteessä keskimäärin. Omien mielipiteitteni esittäminen johtuu opinnäytetyöni tavoitteesta olla kehittävä paitsi lukijalle, myös tekijälle itselleen. Koen onnistuneeni kehittämistyötyylissä opinnäytteessäni varsin hyvin ja arvioin onnistuneeni käsittelemään tyypillisimmät sijoitusmuodot sijoitustoimintaa aloittelevan kuluttajan kannalta varsin kattavasti.

LÄHTEET

- Bloomberg L.P. 2011. World Strongest Banks. Osoitteessa <http://www.bloomberg.com/news/2011-05-09/ocbc-world-s-strongest-bank-in-singapore-with-canadians-dominating-ranking.html> 5.2.2011.
- Finanssialan keskusliitto 2012. Kotitalouksien varat ja velat. Osoitteessa <http://www.fkl.fi/materiaalipankki/esitysaineistot/Sivut/default.aspx> 18.1.2012.
- Finanssialan keskusliitto 2012. Markkinakatsaus. Osoitteessa <http://www.sijoitustutkimus.fi/palvelut/instituutiosijoittajille/rahasto-raportti/markkinakatsausarkisto/> 31.1.2012.
- Finanssivalvonta 2010. Yleistä säästö- ja sijoitusvakuutuksista. Osoitteessa <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Vakuutukset/Pages/Default.aspx> 2.2.2012.
- Finlex 2006. Osakeyhtiölaki. Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>. 15.2.2012.
- Handelsbanken 2012. Active 50 rahaston historiallinen tuotto ja sijoituspolitiikka. Osoitteessa <http://web.msse.se/shb/fi.fi/funds/0p000019aj?hb=false&nopension=false&sa=2> 12.3.2012.
- Handelsbanken 2012. America Shares rahaston historiallinen tuotto ja sijoituspolitiikka. Osoitteessa <http://web.msse.se/shb/fi.fi/funds/0p00000ma8?hb=false&nopension=false&sa=2> 12.3.2012.
- Handelsbanken 2012. Euro-obligaatio rahaston historiallinen tuotto ja sijoituspolitiikka. Osoitteessa <http://web.msse.se/shb/fi.fi/funds/0p00000nq5?hb=false&nopension=false&sa=2> 12.3.2012.
- Handelsbanken 2012. Handelsbankenin Eurokorko A rahaston sijoituspolitiikka. Osoitteessa <http://web.msse.se/shb/fi.fi/funds/0p00000nq1/more?hb=false&nopension=false&sa=2> 12.3.2012.
- Hiltunen, S. 2012. Rovaniemen Handelsbankenin sijoituspäällikön haastattelu 13.3.2012.
- Hirsjärvi, S. – Remes, P. – Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Tekijät ja kirjayhtymä Oy.
- Homefinance 2012. Eur Libor indeksin vertailutaulukot, sekä selitykset. Osoitteessa <http://www.homefinance.nl/english/international-interest-rates/libor/euro/libor-rates-3-months-eur.asp> 1.3.2012.
- Kallunki, J. – Martikainen, M. – Niemelä, J. 2007. Ammattimainen sijoittaminen. Helsinki: Talentum.

- Lindholm, T. – Arola, P. – Jalonen, K. – Kauppinen, S. 2010. Kansalainen ja talous. Helsinki: Edita.
- Lindstöm, K. – Lindström, T. 2011. Onnistu osakemarkkinoilla. Helsinki: Talentum.
- Marttila, J. 2001. Järki ja tunteet osakemarkkinoilla. Helsinki: Edita.
- Nikkinen, J. – Rothovius, T. – Sahlström, P. 2002. Arvopaperisijoittaminen. Helsinki: WSOY.
- Niskanen, J. – Niskanen, M. 2000. Yritysrahoitus. Helsinki: Edita.
- Pesonen, M. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi. Jokamiehen sijoitusopas. Jyväskylä: WSOY
- Puttonen, R. – Repo, E. 2011. Miten sijoitan rahastoihin. Helsinki: WSOY.
- Pörssisäätiö 2012. Eri omaisuuslajien tuotto Suomessa. Osoitteessa http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/03/sijoitusmuotojen_tuotto_suomessa.jpg 1.4.2012.
- Pörssisäätiö 2011. Kotitalouksien säästämistutkimus. Osoitteessa http://www.porssisaatio.fi/s/f/editor/attachments/Kotitalouksien_s_aastamistutkimus_2011.pdf 15.2.2011.
- Pörssisäätiö 2008. Osakeopas. Osoitteessa http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/22081-osakeopas_FI_lores.pdf 20.3.2012.
- Pörssisäätiö 2011. Sijoittajan vero-opas 2011. Osoitteessa http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/34390-vero-opas_FI_lores.pdf 20.3.2012.
- Pörssisäätiö 2012. Verottaja hyväksyy edestakaiset osakekaupat. Osoitteessa <http://www.porssisaatio.fi/verottaja-hyvakysyy-edestakaiset-osakekaupat> 20.3.2012.
- Rajala, A. 2011. Kauppalehden sähköinen tunnuslukuopas. Osoitteessa <http://www.kauppalehti.fi/balance/tulkintaohjeet/index.jsp?oid=20110262447> 22.2.2012.
- Sijoitusrahastot.org 2012. Sijoittajan sanasto. Osoitteessa <http://sijoitusrahastot.org/sanasto/> 15.3.2012.
- Skogster, I. 2012. Handelsbanken LIV:n myyntipäällikön haastattelu 30.1.2012.
- Suomen Pankki 2012. Helsingin pörssin osakkeiden markkina-arvo ja vaihto vuodelta 1992-2012, Osoitteessa http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/arvopaperitilastot/Pages/tilastot_arvopaperimarkkinat_osakkeet_kanta_ja_vaihto_chrt_fi.aspx 1.3.2012.

- Suomen pankki 2012. . Sijoitusrahastojen nettomerkinnot suomessa vuosina 2002-2012. Osoitteessa http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/arvopaperitilastot/Pages/tilastot_arvopaperimarkkinat_rahastot_koko_chrt_fi.aspx 18.2.2012.
- Suomen pankki 2008. Suomessa liikkeeseen laskettujen joukkovelkakirjalainojen kanta. Osoitteessa <http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/tilastojulkaisut/Documents/JVK2007.pdf> 22.2.2012.
- Suomen yrittäjät 2012. Korkotulon lähdevero. Osoitteessa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/verotjarahat/verotus/korkotulonlahdevero/> 20.3.2012.
- Taloussanomat 2012. Pankkitalletus ei säästä, vaan syö rahaa. Osoitteessa <http://www.taloussanomat.fi/rahoitus/2012/03/21/pankkitalletus-ei-tuota-vaan-syo-rahaa/201224859/12> 21.3.2012.
- Taloussanomat 2012. Taloussanakirja. Osoitteessa <http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja/termi/maariski/0> 19.2.2012.
- Tilastokeskus 2012. Kuluttajahintaindeksin keskimääräinen vuosimuutos prosentteina Suomessa vuonna 2011. Osoitteessa http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_hinnat.html#inflaatio 19.2.2012.
- Tilastokeskus 2011. Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Kotitalouksien varat, velat ja tulot elinvaiheen mukaan 1987-2009. Osoitteessa http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/tul/vtutk/vtutk_fi.asp 10.2.2012.
- Tomperi, S. 2006. Kannattavuus- ja kustannuslaskenta. Yrityksen taloushallinto 3. Helsinki: Edita.
- Tuomi, J. – Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Verohallinto 2012. Pääomatulot. Osoitteessa http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Paaomatulot/Paaomatulot%2812005%29 20.3.2012.
- Verohallitus 2012. Syventävät vero-ohjeet. Pääomatulo. Osoitteessa http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Paaomatulot/Paaomatulot%2812005%29 20.3.2012.
- Veronmaksajat 2011. Vapaaehtoinen eläkevakuutus. Osoitteessa <http://www.veronmaksajat.fi/omatveroasiat/vapaaehtoinenelakevakuutus> 21.3.2012.

LIITTEET

Teemahaastattelupohja

Liite 1

Haastateltava

Nimi:

Työasema:

Työnantaja:

Teema 1: Sijoittaminen

Aiheen tuntemus
Kuluttajien asennoituminen sijoitustuotteita kohtaan
Sijoittamisen aloittaminen; keinot & tuotteet
Sijoittajan profiili

Teema 2: Sijoitusmuodot

Yleisimmät sijoitusmuodot
Vakuutussidonnaiset sijoitustuotteet
Rahastot ja niiden kysyntä asiakkaittesi keskuudessa
Osakesijoittaminen
Sijoitustuotteiden tunnettavuus

Teema 3: Riskien hallinta

Sijoittajan riskinsietokyky
Allokaatio & Hajautus
Handelsbanken sijoituskumppanina / vahvuudet / tarjonta
Ohjeet ja huomioonotettavat seikat aloitavalle sijoittajalle

Teema 4: Aihealueen tuntemus

Koulutus
Työura / nykyiset työtehtävät